

**ПОЉОПРИВРЕДНА СТРУЧНА
СЛУЖБА • Сремска Митровица •**
Светог Димитрија 22

Limagrain d.o.o.

21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
www.limagrain.rs

**Seme
rađa
profit**

**hrana
produkt**

hrana bez mana!

www.hranaprodukt.com
Tel: 022/650-027, 650-033

SREMSKA Godina IV • Broj 73 • 16. oktobar 2015. • cena 40 dinara

**сремске
НОВИНЕ**

POLJOPRIVREDA

DVE ŽETVE

Foto: M. Mileusnić

Na 43 hektara zemlje na „Glacu“, na kojima je najpre bilo žito, „Mitrosremovci“ su, početkom jula meseca posejali merkantilni postrni kukuruz.
Na vreme je primenjena puna agrotehnika koja će, uz obilno i kvalitetno navodnjavanje, dati odlične prinose i kvalitet. **Strana 2.**

U OVOM BROJU

SUDBINA ODUZETE
CRKVENE IMOVINE

Država Božji dužnik

Strana 4.

ODRŽAN OSMI FESTIVAL
„SELO PRES“:

**Nagrade za uspešne
novinare**

Strana 11.

HRANOM DO ZVEZDA

INĐIJA • **MIRJANA HEMUN,**
PRESEDNICA UDRUŽENJA ŽENA
„BANSTOLKA“

Zimnica za Noleta

Predsednica Udruženja žena „Banstolka“ **Mirjana Hemun**, nedavno je za restoran najpoznatijeg sportiste spremala specijalnu organsku zimnicu. Posao nije bio lak, a kako kaže ona, dobila je najbolju reklamu.

Strana 10.

SMS MALI OGLASI 063/8526-021

LAČARAK • ETNO MANIFESTACIJA

Kujnica na šoru

Strana 20.

**produktna berza ad
novi sad**

"Produktna berza" AD, Novi Sad, Bulevar oslobođenja 5
Tel: 021/442-935, fax: 021/442-931, 443-457, 442-932
E-mail: nsberza@eunet.rs, www.proberza.co.rs

od 5.10. do 9.10. 2015.

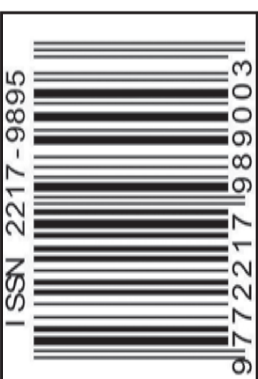
Rast cene kukuruza

**Blagi pad
cene pšenice**

**Dešavanja na
svetskim berzama**

SREMSKA MITROVICA • U „MITROSREMOVOJ“ RADNOJ JEDINICI „ISTOK“

Dve žetve u jednoj sezoni

Na 43 hektara sa kojih je tokom leta skinuto žito, posejan je merkantilni postrni kukuruz koji će uz primenu agrotehnike i konstantnog navodnjavanja dati rod odličnog kvaliteta

Da je „Mitrosrem“ i pored svih problema sa kojima se suočava i dalje svojevrsni gigant u poljoprivrednoj proizvodnji, možda najbolje svedoči podatak da se zahvaljujući kreativnosti njegovih radnika zaposlenih u radnoj jedinici „Istok“, u isturenom odeljenju „Glac“, smeštenom na putu Sremska Mitrovica-Jarak u jednoj sezoni obave dve žetve.

Naime, na 43 hektara zemlje, na kojima je prvobitno bilo posejano žito, „Mitrosremovci“ su, nakon njegovog skidanja, početkom jula meseca zasadili merkantilni postrni Pionirov hibridni kukuruz 41-75. Kako ističe **Katica Vuletić** upravnička radne jedinice i referent navodnjavanja, na vreme je primenjena puna agrotehnika koja će, kako napominje, uz obilno i kvalitetno navodnjavanje dati odlične rezultate.

Katica Vuletić

Navodnjavanje pre svega

Očekuje se kvalitetan rod

- Pod zalivnim sistemima mi imamo 560 hektara zemlje. Sistemi su izgrađeni 1976. godine i još uvek odlično funkcionišu. Na parceli na kojoj je naš hibrid bačeno je osnovno i đubrivo za prihranu MAP i Urea. Prvi početak zaliva je bio sa početkom jula meseca i dali smo 95 litara padavina, da bi do kraja avgusta dodali još 30 milimetara, što kada se sve zbroji daje ukupno 125 milimetara kiše, objašnjava Katica Vuletić.

Rok zrenja ovog hibrida je tri meseca i u „Mitrosremu“ se nadaju da će, ukoliko do kraja oktobra ne bude mrazeva rod iako umanjen za 40 posto u odnosu na zrno sazrelo u sezoni, biti odličnog kvaliteta.

- Ovo je specifičan hibrid i ako nemate dobar sistem za navodnjavanje, ne možete očekivati neku dobit i kvalitetan rod. Za sada sve dobro ide i planiramo da naredne godine povećamo proizvodnju i da nam dve setve na jednoj parceli postanu svakodnevna stvar. Ono što je često zanimljivo to je sam oblik parcele, odnosno dela na kojem je kukuruz posejan. On je kružnog oblika, uređen tako da zalivni sistem koji se inače zove „Centar-pivot“ bude maksimalno iskorišćen. Da bi do toga došli obavili smo jedan predzaliv sa 10 litara vode koliko je bilo potrebno da mašina oprta krug po kojem smo tanjirali i doveli ga u stanje da se može pribeći setvi, kaže Katica i napominje da bi poljopri-

vredna proizvodnja u Sremu morala što pre da se okrene navodnjavanju. - Soja koja je bila u sistemu navodnjavanja dala je velikih 3.600 kila po hektaru, što je u odnosu na 800 i 2.000 kilograma koliko je bilo tamo gde navodnjavanja nema, velika razlika. Ne možemo mi govoriti o intenziviranju proizvodnje i napretku agrara ako nemamo navodnjavanje. To je naravno veliki problem, jer za tako nešto treba dosta ulaganja. Što se nas tiče, mi imamo svoje crpne stanice koje smo gradili zajedno sa Šećeranom u vreme postojanja PIK „Sirmijuma“. Sa trenutnim vlasnicima Šećerane imamo ugovor o korišćenju, s tim što ih mi održavamo.

S. Lapčević
M. Mileusnić

SREMSKA MITROVICA • JESENJI RADOVI U SREMU

Kiša usporava ratare

Rod suncokreta za sedam odsto manji od lanjskog, soje za 39 odsto, a rod merkantilnog kukuruza manji čak za 43,7 odsto od prošlogodišnjeg

Nestabilno vreme i česte padavine proteklih dana su usporavale sremske ratare tokom jesenjih radova u poljima. Ipak, prema podacima Sremske privredne komore, berba i setva polako odmiču, a već je i završeno skidanje rod pojedinih kultura.

Generalni sekretar Sremske privredne komore Vladimir Vlaović kaže da je završeno skidanje roda suncokreta sa 9.267 tona uz prosečan prinos od 2,8 tona po hektaru što je za sedam odsto manji prinos od prošlogodišnjeg.

- Pri kraju je i skidanje roda soje kojom je bilo zasejano 30.017 hektara. Prosečan prinos je svega 2,1 tonu po hektaru i to je za 39 odsto manji rod od prošlogodišnjeg - na-

braja Vlaović. - Od ostalih radova, tek se zahuktava vađenje šećerne repe koja zauzima 8.375 hektara. Rod je izvađen tek sa oko hiljadu hektara, a prvi prosečni prinosi su nešto veći od 56 tona po hektaru.

Najviše površina, 119.506 hektara je pod merkantilnim kukuruzom. Obrano je skoro dve trećine parcela, uz prosečan prinos od 4,9 tona po hektaru.

- To je za čak 43,7 odsto manje od prosečnog prinosa kukuruza prošle godine i sigurno je da će mnogim ratarima ove jeseni čardaci biti poluprazni - kaže Vladimir Vlaović i dodaje da setva polako odmiče te da poljoprivrednici koriste svaki trenutak lepog vremena.

Ž. N.

Berba merkantilnog kukuruza

Opština	Zasejano ha	Obrano ha	%	Prinos t/ha	Ukupno tona
1. Inđija	17.586	10.830	61,6	5,1	54.877
2. Irig	6.500	4.300	66,1	3,5	15.114
3. Pećinci	14.580	8.500	58,3	3,5	29.750
4. Ruma	21.299	16.190	76,3	4,5	73.045
5. S.Mitrovica	25.479	15.685	61,6	5,4	84.209
6. S.Pazova	15.671	9.930	63,4	6,3	62.993
7. Š i d	18.391	1.285	7,0	6,5	8.360
UKUPNO	119.506	66.720	55,8	4,9	328.348

SREMSKA
POLJOPRIVREDA

OSNIVAČ I IZDAVAČ: NIPD "Sremske novine" d.o.o. Sremska Mitrovica
• Trg vojvođanskih brigada broj 14/II • DIREKTOR: Dragan Đorđević

• GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Živan Negovanović
• DIREKTOR MARKETINGA: Zlatko Zrilić • TEHNIČKI UREDNIK: Marko Zrilić • REDAKCIJA: Svetlana Đaković, Katica Kuzmanović, Marija Balabanović, Sanja Mihajlović, Stevo Lapčević, Mišan Mileusnić (fotoreporter), Gordana Majstorović • MARKETING: 063/8526-021
• ŠTAMPARIJA: DOO MAGYAR SZO KFT OJ Štamparije "Forum" Novi Sad • E-mail: poljoprivreda@sremskenovine.co.rs
TELEFON/FAX: 022/610-144 • RegistarSKI broj NV000659

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
63(497.113)

Sremska poljoprivreda / glavni i odgovorni urednik Živan Negovanović.
- God. 1, br. 1 (okt. 2012) - - Sremska Mitrovica: Sremske novine, 2012-. - Ilustr. ; 46 cm

Dva puta mesečno.
ISSN 2217-9895
COBISS.SR-ID 273701127

Poljoprivreda okosnica razvoja

Konkurentnost i održivi razvoj – bila je centralna tema ovogodišnjeg, četvrtog po redu „Dunavskog biznis foruma“ u Novom Sadu

Piše: **Branislav Gulan**

Ključne teme kojom su se učesnici bavili na ovogodišnjem Forumu bili su ideja i realizacija Dunavske strategije, diplomatija u službi privrednog povezivanja i razvoja regiona, konkurentnost i održivi razvoj, preduzetništvo, značaj i uticaj medija, agrarni sektor regiona i druge. Oblast konkurentnosti i održivog razvoja bili su dodatna vrednost aktivnostima koje su bile na Forumu, a čiji je fokus, 2015. godine, bilo i zapošljavanje mladih i zaustavljanje njihovog odlaska iz Srbije. Cilj konferencije bio je da ukaže na potrebe i načine postizanja konkurentnosti malih i srednjih preduzeća kao osnovnih nosilaca privrednog razvoja kroz njihov održiv razvoj, imajući u vidu inovativnost, obrazovanje, ljudske resurse, energetsku efikasnost, primenu obnovljivih izvora energije, novih materijala i tehnologija i drugo.

Na forumu se govorilo o nizu značajnih tema vezanih za 14 zemalja Dunavskog sliva od ekonomije, kulture, privrede do obrazovanja - kaže predsednik Organizacionog odbora foruma prof. dr **Radovan Pejanović**. Po njegovim rečima, projekat Dunavske regije omogućava svim članicama da lakše dođu do sredstava iz fondova EU, a Dunavski biznis forum daje dobar pregled i ekonomskog i privrednog stanja u regionu.

Učesnici Forumu bili su vodeći ljudi iz oblasti privrede, obrazovanja, nauke, kulture, medija, predstavnici politike, diplomatije i javnog života iz 14 zemalja i Evropske komisije. Dunavski biznis forum održan je u organizaciji Univerziteta u Novom Sadu, Centra za poslovnu standardizaciju i sertifikaciju BSC i kompanije Media Invent, pod pokroviteljstvom Pokrajinske vlade. Dosta tema obradjeno je i iz oblasti poljoprivrede sa akcentom na perspektivu razvoja voćarstva i vinogradarstva, govorilo se o konkurentnosti i mogućnostima i regionalnog povezivanja zadrugnog sektora u zemljama dunavskog sliva.

Bilo bi neozbiljno organizovati ovakav jedan forum, a ne uključiti poljoprivredu koja je okosnica razvoja naše privrede", kaže **Marija Vučković** iz Informativnog centra za poslovnu standardizaciju i sertifikaciju. **Vesna Jovanović** i **Mirela Mitrić**, novinarka RTV (moderatori panela) istakle su da su oblasti voćarstva, vinogradarstva i zadrugarstva bile okosnice ovogodišnjeg Biznis foruma, jer su to oblasti gde Srbija ima značajne mogućnosti. Svoja iskustva u vezi

sa modelima udruživanja i zadrugnog sektora razmenjivali su predstavnici Zadrugnih saveza Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije, kao i stručnjaci, predstavnici državnih institucija i proizvođači i prerađivači govorili su o modelima i razvoju voćarstva i vinogradarstva.

IZAZOV NAŠEG VREMENA

Teme Forumu su bile Konkurentnost i održivi razvoj su i dve ključne odrednice moderne teorije i prakse društveno – ekonomskog rasta i razvoja.

U drugoj polovini 20. veka u ekonomskoj nauci dominirala je podela razvojnih teorija na: neoklasične teorije, neokejnzijske, radikalno – marksističke i teorije strukturne neravnoteže. U makroekonomskoj teoriji novijeg datuma, sreću se mnoge druge podele: teorije uzleta, teorije stagnacije i teorije uravnoteženog razvoja. Pored ovih, postoji i podela na kratkoročne i dugoročne teorije privrednog rasta. Ovde se podele ne završavaju. One su izraz različitih ekonomskih škola i mišljenja, čiji su nosioci pojedini veliki ekonomisti. U svakoj od navedenih, ali i drugih teorija, koje treba pažljivo pratiti i analizirati, zapaža se određeni doprinos proučavanju krajnje kompleksne problematike privrednog rasta i razvoja. Ono što je dominantno u dosadašnjem razvoju ekonomske teorije jeste različit odnos pojedinih škola prema ulozi dve ključne institucije društva – tržišta i državi", ističe dr Radovan Pejanović.

Kao što je pogrešnim i dogmatskim poimanjem tržišta kao svemoćnog regulatora rasta i razvoja nastao tzv. tržišni fundamentalizam, isto tako je nastala druga krajnost – državni totalitarizam, sa svim negativnim posledicama i jednog i drugog modela društveno – ekonomskog rasta i razvoja. Potreban je balansirani rast i razvoj u kome će tržište i plan imati podjednak i komplementarni značaj i ulogu.

Rast i razvoj su, dakle, delovi širijeg razvojnog koncepta, pri čemu je razvoj daleko kompleksniji pojam u odnosu na privredni rast, jer pored kvantitativnog uvećanja proizvodnje, plasmana roba i usluga, podrazumeva i promene u strukturi privrede. Zato se često ističe da tvorcima teorije rasta govore jezikom matematike, a tvorcima teorije razvoja vrednosnim sudovima, pa se mnogima čini da se međusobno malo razumeju. Privredni razvoj predstavlja složen proces koga izražava

Učesnici panela „Voćarstvo - konkurentnost i perspektive razvoja“

niz sukcesivnih promena u društveno – ekonomskoj strukturi društva. One nisu moguće bez izmene u svesti čoveka kao najvažnijeg faktora proizvodnje. Ovaj kompleks obuhvata promene u poimanju ekonomije, odnosa prema prirodi, kao i sistema vrednosti, a takođe podrazumeva i promene u strukturi privrede koji doprinose drugačijoj raspodeli dohotka i rastu životnog standarda stanovništva", navodi Pejanović.

Našu novu eru će neminovno obeležiti novi globalni ciljevi – ciljevi održivog razvoja, podvlači Pejanović. Tu je uloga države na nacionalnom i država na globalnom nivou – nezamjenjiva. Pri tom, uloga tržišta je, takođe, nužna. Tržište je „motor“ napretka, a konkurentnost njegova ključna poluga. Uloga države je regulativna, stimulativna i strateško – planska. Nevidljiva „ruka tržišta“ i „vidljiva ruka države“, u sadejstvu i koordinaciji, treba da budu pokretači ekonomskog rasta i održivog razvoja društva. Reč je, dakle, o novoj filozofiji razvoja koja će se zasnivati na novoj ekonomiji (zelenoj ekonomiji), pametnom rastu, ekološkoj održivosti i etici. U izgradnji te nove filozofije uloga obrazovanja, posebno visokog, je ogromna.

RENEZANS ZADRUGARSTVA

Zadrugarstvo u svetu je veoma razvijeno i u njemu postoji 800 miliona zadrugara i 750.000 zadruga. U Srbiji je registrovano 2.600 zadruga. Po rečima **Nikole Mihailovića**, predsednika Zadrugnog saveza Srbije, u njoj postoji 16 zadrugnih saveza, a 123.000 građana Srbije su članovi neke od zadruga. Prema statističkim podacima postoji 1.425 zemljoradničkih zadruga (67,1 odsto) 378 studentskih (17,8 odsto), 146 stambenih (6,9 odsto) 87 zanatskih (4,1 odsto) osam potrošačkih (0,4 odsto) i 80 ili 3,8 odsto drugih vrsta zadruga od kojih su najbrojnije one koje se mogu podvesti pod socijalne zadrugne. Za Srbiju je bitno istaći i to da je bila osnivač Međunarodnog zadrugnog saveza. Zadrugne imaju i oko 5.000 zaposlenih. Srbija očekuje da dobije novi zakon o zadrugama do kraja godine. Budući zakon o zadrugama je prilagođen vremenu mora se hitno doneti. Ali, ako se ne stvori bolja politička podrška za njegovu sprovođenje u praksi, kao i svi dosadašnji zakoni on će ostati mrtvo slovo na papiru. Dakle, u tom slučaju nema nam spasa.

U Vojvodini ima 440 aktivnih zadruga sa 115.000 kooperanata, navodi **Radislav Jovanov**, predsednik Zadrugnog saveza Vojvodine. On je posebno ukazao na dobru regionalnu saradnju zadrugnih saveza. Kooperanti imaju 53.000 hektara obradivih površina. U 2016. godini obeležavamo i godišnjicu osnivanja treće zadrugne na svetu, u Bačkom Petrovcu (osnovana 1846. godine). Dakle, kod nas zadrugarstvo je prolazilo kroz različite faze razvoja, delilo sudbinu zemlje i privrede.

Po rečima **Jelene Nestorov Bizonj**, generalnog sekretara Zadrugnog saveza Vojvodine, zadrugarstvo očekuje novi zamah u razvoju, a sa njim i poljoprivreda, posle donošenja novog zakona koji je u pripremi. Obećanje vlasti je da će biti donet do sredine novembra 2015. godine. Njegovo usvajanje očekujemo sredinom novembra ili do kraja 2015. godine u Skupštini Srbije. U našem zadrugarstvu ima dosta problema, jer je zadrugna imovina otuđena, a u toku privatizacije prevođena u društvenu svojinu, koja više ne postoji! Najbolji primer je da zadrugni sektor raspolaže sa 150.779 hektara zemlje, a u njegovom vlasništvu je tek 18.000 hektara.

NAPREDAK VOĆARSTVA

U toku 2015. godine Srbija je imala bolji rod voća u odnosu na prethodnu godinu, istakla je **Kolinda Hrehović**, iz ministarstva poljoprivrede i životne sredine Vlade Srbije. Tako je istakla da se ove godine očekuje rod malina od oko 66.000 tona, rod višnje se kreće oko 92.000 tona, trešnje od oko 20.000 tona, uz konstataciju daje i ove godine ostvaren dobar rod jagoda (u 2014. godini rodilo je 23.307 tona).

Profesor novosadskog Poljoprivrednog fakulteta dr **Zoran Keserović** ističe da je u zemlji proteklih godina krenuo razvoj voćarstva na 166.000 hektara. Primera radi u 2002. godini rod bio je 500.000 tona, a 2013. godine 1.513.000 tona svih vrsta voća. Tome su doprinele savremene tehnologije, kvaliteta i visoki prinosi. Uz niže troškove proizvodnje sve to je doprinelo da budemo i konkurentni u svetu. Dobar primer napretka u voćarstvu je i godišnji izvoz suve šljive od 8.000 tona godišnje. Sa voćarstvom smo pokrenuli i druge grane, pre svega, prerađivačku industriju, navodi Keserović. Imamo i velike šan-

se u izvozu. Primera radi, Rusija uvozi godišnje 350.000 tona mi moramo našu proizvodnju prilagodimo klimatskim promenama, da to da nove zasade voćnjaka gradimo sa sistema protivgradne odbrane i od navodnjavanja. Najveći napredak u proizvodnji i izvozu je postignut sa jabukama. Trenutno stanje zasada jabuke u Srbiji ukazuje da će proizvodnja u 2015. godini dati rekordan prinos od oko 350.000 tona sa plodovima visokog kvaliteta.

OPORAVAK VINOGADARSTVA

Posebna pažnja posvećena je vinogradarstvu Srbije, uz konstataciju da se oni trenutno nalaze u odličnom stanju, da postoji pojava pepelnice koja se smatra normalnom u ovom periodu, kao i da se očekuje izvanredan rod, osim u delovima župskog i subotičkog okruga koji su tokom zime u izvesnoj meri podlegli izmrzavanju. Rukovodilac sektora za vinogradarstvo u Ministarstvu poljoprivrede Vlade Srbije **Darko Jakšić**, da se vinogradi u Srbiji prostiru na 21.200 hektara (bez KIM). Najviše ih je na ovim prostorima bilo 1960. godine, čak 95.000 hektara. Cilj Srbije je da se vratimo ponovo na te površine. Dobro je i to što podizanje vinograda kod nas neće biti ograničeno kada postanemo članica EU. Danas u Srbiji ima 235 vinarija i 80.000 proizvođača grožđa. To su uglavnom mala porodična gazdinstva za vino. Inače, uvoz vina u Srbiju je dvostruko veći od izvoza. Analitičari ističu da se od četiri popijene boce vina u Srbiji čak tri uvoza. Ukupna potrošnja vina je u opadanju, ali se piju uglavnom kvalitetna vina. Po rečima Jakšića, dobro je što je uspostavljen vinogradarski registar i u njega se upisuju svi koji imaju deset i više ari vinograda. Urađena je i rejonizacija vinogorja u Srbiji. On još ističe da je u pripremi i novi zakon o vinu i drugim proizvodima od grožđa u Srbiji. Cilj je da se prilagodimo tržištu EU gde ima 500.000 potrošača. Vinogradari se i stimulišu sa 6.000 dinara po hektaru godišnje, a dobijaju i 3.000 dinara po hektaru za gorivo godišnje. Uz to može se dobiti i do dva miliona dinara za podizanje vinograda godišnje. To je u EU zabranjeno, a mi još nismo članica pa to dajemo kao stimulaciju, tvrdi Jakšić. Cilj je kako bi se podiglo što više vinograda. Inače, Srbija je jedina zemlja u ovom delu Evrope koja u svom okruženju nije sačuvala vinogorje, već ga je uništila, pa sad ima mali broj autohtonih sorti.

Učesnici panel diskusije na temu „Modeli udruživanja - zadrugarstvo, konkurentnost i regionalno povezivanje“

Država Božji dužnik

Zakonom o agrarnoj reformi i kolonizaciji iz 1945. godine Srpskoj pravoslavnoj crkvi je oduzeto oko 70.000 hektara plodne zemlje i šuma kao i 1.181 zgrada. Jugoslavija, odnosno Srbija i Crna Gora, bila je poslednja zemlja Istočne Evrope koja nije bila donela zakon o vraćanju te imovine. Nejakna država posle šest i po decenija počela je da obećava vraćanje imovine

Posle usvajanja Zakona o crkvama i verskim zajednicama u Skupštini Srbije, Vlada Srbije je utvrdila je i Predlog zakona o vraćanju (restituciji) imovine crkvama i verskim zajednicama (tokom 2006. godine). Ovim zakonom, koji je i usvojen, onako kako je Vlada Srbije predložila, utvrđeno je, kako se navodi u 1. članu, da se urede uslovi, način i postupak vraćanja imovine koja je na teritoriji Republike Srbije oduzeta od crkava i verskih zajednica, kao i njihovih zadužbina od 1945. godine. Sličan zakon Narodna Skupština Republike Srbije usvojila je 1991. godine. Trebalo je da ga potpiše tadašnji predsednik Slobodan Milošević, ali to nije urađeno iz dva razloga. Jedan je pravne prirode, to što je Zakonom predviđeno vraćanje i gradskog građevinskog zemljišta, koje prema Ustavu Srbije (član 60) iz vremena Slobodana Miloševića nije moglo biti u privatnoj svojini, već samo u državnoj ili društvenoj. Drugi razlog je političke prirode, jer ovim zakonom nije bilo predviđeno vraćanje imovine drugim verskim zajednicama. Pred kraj 2006. godine još nije počela realizacija ovog zakona u praksi, ali se čeka donošenje zakona o restituciji.

Tadašnji predsednik Srbije je u razgovoru s patrijarhom Pavlom istakao da će posle otklanjanja ove dve smetnje sigurno biti usvojen, odnosno izglasan u Skupštini Srbije. Nakon toga, srpskom Parlamentu dostavljena je izmenjena verzija zakona, ali on nikada nije stavljen na dnevni red Skupštine Srbije.

Posle deceniju i po stigao je Zakon, u kome se to ispravlja kroz član 2, u kome se između ostalog kaže: „Vraćanje imovine se zasni-

va na načelima: jednakog pravnog tretmana svih crkava i verskih zajednica; njihove autonomne volje u pogledu pokretanja postupka; zaštite pravne sigurnosti sadašnjih savesnih vlasnika i trećih lica, kao i načelima hitnog postupka.“ Predviđeno je da se imovina po pravilu vraća u „naturalnom obliku“, ista ona koja je oduzeta ili neka druga njoj odgovarajuća, a gde to nije moguće, da se isplaćuje „tržišna novčana nadoknada“. Zbog ostvarenja ovih prava, Zakon predviđa i obrazovanje direkcije za restituciju, kao posebne organizacije, koja vodi postupak vraćanja imovine, odnosno isplate nadoknada ili obeštećenja. Predviđeno je da se zahtevi za ostvarenje tih prava dostavljaju do 30. septembra 2008. godine. Ako se Zakon usvoji, njegova primena trebalo bi da počne najkasnije – a može i odmah – od 1. oktobra 2006. godine na celoj teritoriji Republike Srbije, računajući i Kosovo i Metohiju. Tadašnji ministar vera u Vladi Srbije Milan Radulović isticao je da vraćanje nacionalizovane imovine neće opteretiti državni budžet, jer će se ona uglavnom vraćati u fizičkom obimu, dok će samo u malom broju slučajeva biti u obliku novčane nadoknade.

Crkve i verske zajednice, kako propisuje Zakon, ne mogu zahtevati nadoknadu štete zbog toga što oduzetu imovinu proteklih godina nisu mogle da koriste. Sama Direkcija za restituciju (čiji je direktor trebalo da na snagu ovog zakona, ali se to nije dogodilo) dužna je da odluku o vraćanju imovine donese u roku od šest meseci, počev od dana kada je priložena sva dokumentacija.

Od dana stupanja Zakona na snagu, zabranjuje se bilo kakvo ras-

polaganje imovinom koja treba da se vrati crkvama. Pokretne stvari od kulturnog, istorijskog ili umetničkog značaja takođe se vraćaju crkvama, ako su sastavni deo zbirki javnih muzeja, galerija i drugih srodnih ustanova. Njihovo dalje korišćenje uređuje se međusobnim ugovorom. Nepokretnost se neće vratiti ako bi to narušilo ekonomsko i tehnološko poslovanje preduzeća i imalo za posledicu enormne gubitke, masovno otpuštanje radnika i slično.

Uoči samog zasedanja Skupštine Srbije o predloženoj zakonu o vraćanju crkvene imovine (2006. godine), opština Sremski Karlovci je, samoinicijativno 6. maja 2006. godine, posle šest i po decenija, vratila jednu zgradu Sremskoj eparhiji.

Reči: Metohija i metosi

Da je Srpskoj pravoslavnoj crkvi vraćeno ono što joj je oduzeto posle Drugog svetskog rata, zemljišno-knjižna karta nekadašnje Jugoslavije, a i danas odvojenih država

Srbije i Crne Gore, izgledala bi drugačije. To se posebno odnosi na Kosovo i Metohiju, jer su do Drugog svetskog rata, čak trećina obradivog zemljišta ove pokrajine, bile šume u vlasništvu Srpske pravoslavne crkve. Otuda i ova odrednica u imenu „metoh“, što znači crkveni posed. A, crkvi su oduzeti ogromni posedi i onda je iz zvaničnog imena pokrajine uklonjena i reč Metohija. Naknadno je bila vraćena i reč Metohija, ali ne i metosi. Međutim, Srbi u Skupštini Kosova danas su ponovo u situaciji da se bore za povratak te reči u zvanično ime. Danas se još ističe, da je kojim slučajem to urađeno, možda bi i pregovori u Rambujeu (1999. godine), o sudbini bivše SRJ, bar donekle išli drugim tokom. Sa svim promenama u zemlji poslednjih pola veka potezано je pitanje da se vrati oduzeta crkvena imovina. Najviše se u ovom slučaju govorilo o imovini Srpske pravoslavne crkve, ali tu treba uključiti i imovinu drugih verskih zajednica, koja je doduše minimalna, a o njoj i nema prave evidencije.

Samo oduzimanje sprovedeno je u tri etape. Prvo je onemogućena delatnost crkve u javnim institucijama, zatim se oduzelo sve što je služilo crkvenim namenama. U drugoj etapi otuđena je imovina od koje se crkva izdržavala, a to su velike površine njiva i šuma u Bačkoj koje su bile u posedu crkve. Na završetku su postupno oduzete i zadužbine. Crkva, iako je imala status pravne osobe, bila je svedena na takozvani minimum institucionalnog poseda, ali bez postojanja institucija. Sve su katoličke, evangelističke i pravoslavne crkvene institucije bile zahvaćene tim procesima, dok su nemačkim, uglavnom protestantskim crkvama, imovinu nacionalizovali, jer je to bila imovina „neprijatelja“. Ta imovina je odmah oduzeta i postala je državno vlasništvo, te one nemaju dekret o oduzimanju. Dakle, oduzeta imovina od crkava – nije sporna, odnosno lako se dokazuje. Postojao je i plan o trostrukom povratu, po kojem će se prvo vraćati njive i šume. Ta imovina će se vratiti u istoj količini kao što je i oduzeta. Jasno je kako to ne mogu biti iste njive a, nažalost, ni šuma sada nema toliko, jer su iskrčene. Provođiće se kao pravna zamena, odnosno putem realne vrednosti.

Deo Tašmajdanskog parka u Beogradu ponovo je u posedu crkve svetog Marka

Obećanje i Borisa Tadića

Predsednik Srbije Boris Tadić, na razgovoru s predstavnicima tradicionalnih hrišćanskih crkava, održanom u Vladičanskom dvoru u Novom Sadu (11. marta 2005. godine) u potpunosti je podržao zahteve crkvenih velikodostojnika za vraćanje crkvene imovine. Ovo je jedno od niza obećanja o vraćanju crkvene imovine. Vreme će pokazati da li će i ovo biti samo još jedno od obećanja na početku predizborne kampanje, kao što je to bilo i kod drugih koji su dolazili na vlast od 1990. godine.

Veći problem javlja se kada su posredi nekretnine. Postoji i imovina koja više nije aktuelna za vraćanje, jer tu instituciju crkva više nema. Cilj je da se oduzeto vrati, odnosno nadoknadi, a svi su svesni da to ne mogu biti ni njive ni oduzeti objekti. U tom procesu koji sledi, crkva želi da bude partner državi i da sa njom sarađuje.

Intenzivirane molitve

Molitve crkve za povratak imovine bile su intenzivirane u poslednjoj deceniji prošlog veka, kada je čak bio donet i zakon u Skupštini Srbije. Međutim, bivši predsednik SRJ i tada Srbije, Slobodan Milošević, odbio je da potpiše taj zakon, pa je on vraćen u višestranačku Skupštinu Srbije na ponovno razmatranje, ali nikada više nije stavljen na dnevni red. Tako je crkva ostala i dalje pri zahtevu za vraćanje oduzete imovine. A molitve crkve za povratak oduzete imovine učestale su, pogotovo otkako je postalo

jasno da Kosovo i Metohija neće više imati nekadašnji status, a i u trenutku pisanja ovog istraživačkog rada, krajem 2006. godine, pred donošenje Ustava Srbije, još se ne zna njena sudbina. Tako je sa vanrednog sabora SPC u novembru 1998. godine bio upućen i otvoren apel Vladi Srbije da se hitno vrati svojevremeno oduzeta crkvena imovina i da, ako Kosovo i Metohija dobiju neku široku autonomiju ili neki specijalni status, crkve i manastiri sa svojim imanjima dobiju eksteritorijalni status kako bi mogli opstati. U međuvremenu, počela je drama na Kosovu i Metohiji, a samim tim i u Jugoslaviji, a status oduzete zemlje još nije rešen.

Početkom 2006. godine, kada je počelo raspetljavanje krize na Kosovu i Metohiji, a u očekivanju konačnog rešenja, Srpska pravoslavna

crkva predala je Vladi Srbije zahtev i za rešavanje sudbine te imovine na KiM. Istoričar i savetnik predsednika Srbije Dušan Bataković je u razgovoru za beogradsku Politiku (sredinom 2006. godine) istakao da je pitanje denacionalizacije crkvene imovine u nadležnosti Narodne Skupštine Srbije, koja bi trebalo na predlog Vlade Srbije, odgovarajućim zakonom, u što kraćem roku, ako ne i po hitnom postupku, da reši ovaj problem. U platformi pregovaračkog tima za Kosovo i Metohiju, predviđeno je da se Srpskoj pravoslavnoj crkvi garantuje njena nepokretna i pokretna imovina u pokrajini Kosovo i Metohija, i to ne samo u sadašnjem obliku, nego i imovina koja je tokom nacionalizacije oduzeta posle Drugog svetskog rata.

Nema razloga da SPC bude lišena velikih imanja koja je uspela da očuva i za vreme turske vladavine i da ih unese u Jugoslaviju. Naša je ideja, takođe, da crkve i imanja SPC, kao žive zajednice, ne budu pasivni spomenici, nego aktivni delovi našeg entiteta u pokrajini. Nije dobro, niti bilo ko to želi, da razdvaja crkvu od naroda - rekao je Bataković.

Kada je reč o dokumentaciji koja treba da dokaže crkveno vlasništvo, jedan njen deo još uvek je dostupan, a deo dokumentacije o imanjima sačuvali su pojedini manastiri.

Međutim, ima mnogo i propusta iz prošlosti jer su, recimo, svojevremeno voljom ili samovoljom lokalne kosovske nomenklature, i naši, svetski čuveni manastiri, upisivani, navodno slučajno, u lokalne katastre kao džamije. Posle ulaska UNMIK-a i KFOR-a u upravu pokrajine, ništa nije rađeno na tom planu.

Problem je i to što devedesetih godina prošlog veka nije usvojen zakon o denacionalizaciji. Zato svako sadašnje kašnjenje u rešavanju vlasničkih odnosa, dugoročno gledano, slabi naše ukupne državne interese i integritet naše države kao pravno uređene, legalistički orijentisane i demokratski opredeljene. Da je doneti zakon devedesetih godina tadašnji predsednik Srbije Slobodan Milošević potpisao – sve bi danas bilo drugačije.

(Nastaviće se)

(Delovi iz knjige Branislava Gulana „Sudbina oduzete imovine“. Knjiga se može naručiti (cena 2.000,00 dinara) kod izdavača banatski kulturni centar, JNA 35, Novo Miloševo, e-mail:banatski-kulturni-centar@gmail.com ili na tel 023/783-155 ili kod autora na e-mail:gulan@nscable.net ili na tel. 063/8-666-527).

Kako Albanci "brinu o kulturnoj baštini Kosova"

Krivotvorenje prošlosti

Kada se govori o zaštiti manastira na Kosmetu, albanska strana insistira na formulaciji „briga za kulturnu baštinu Kosova“, što srpske verske objekte svrstava u red kulturnih spomenika a ne živih verskih stecišta. Treba znati da je bilo i pokušaja da se deontifikuje srpska verska baština na KiM, odnosno da joj se oduzme nacionalni predznak. Prvo da se prikaže kao jedno šire vizantijsko nasleđe – premda pripadnost vizantijskom civilizacijskom krugu niko ne poriče, ali je to ipak srpska umetnost i bezovog nužnog

srpskog predznaka nije ni razumljiva ni objašnjiva u širem istorijskom kontekstu – a potom da se svede na kulturnu baštinu Kosova (ne Kosova i Metohije!).

To je i pokušaj da se pripremi teren za sledeću fazu – dalje krivotvorenje prošlosti Kosmeta – da su navodno, srpski okupatorski vladari iz dinastije Nemanjića zidali crkve i manastire po albanskom Kosovu na temeljima starih ilirskih (albanskih) hramova, a da su sve te manastire zidali okupirani stanovnici, lokalni Albanci!

PČELARSTVO SRBIJE

Više deviza nego od malina i mesa?

Potrebno je napraviti plan da se u roku od pet godina poveća broj pčelinjih košnica na jedan milion i proizvodnja meda da se stabilizuje na 10.000 tona godišnje

U organizaciji Akademskog odbora za selo Srpske akademije nauke i umetnosti, u Kruševcu je od 24. do 26. septembra 2015. godine održani interdisciplinarni naučno-stručni skup Pčelarstvo u Srbiji na kome su se kroz naučne i stručne referate iskristali zaključci i predlozi koji se predočavaju široj društvenoj javnosti i upućuju nadležnim državnim organima.

1. Pčelarstvo u Srbiji danas je organizovano preko pčelarskih udruženja po gradovima koja povezuje Savez pčelarskih organizacija Srbije (SPOS) koji su, zajedno sa Ministarstvom za poljoprivredu i ekologiju životne sredine, posle popisa poljoprivrede 2012. godine, registrovali 673651 košnicu u posedu 15.020 pčelara. Godišnje se u Srbiji proizvede od 5.000 do 9.000 tona meda, od čega se poslednjih godina izveze od jedne do dve trećine ukupne proizvodnje u zemlje Evropske unije, Severne Afrike, Indije i Japana. Procenjuje se da devizni priliv od izvoza meda može biti veći od onog koji Srbija ostvaruje od izvoza malina i mesa, ne računajući posredni fenomen – efekat medonosne pčele u savremenoj biljnoj proizvodnji, koja je umnogim slučajevima nezamisljiv oporivač.

U Evropi je registrovano oko 620.000 pčelara koji prosečno proizvedu oko 220.000 tona meda, dok je u Severnoj Americi registrovano 212.000 pčelara koji poseduju oko 2.500.000 košnica. Najveći svetski proizvođač meda je Kina u kojoj se proizvede 450.000 tona, a u Evropi to je Španija gde se proizvede 30.000 tona meda. Najveći potrošač meda u Evropi je Nemačka sa prosečnih 1.100 gram po čoveku godišnje, zatim sledi Francuska sa 600, Italija i Srbija sa po 300 grama po žitelju. Uпотреba meda u ishrani je valjan pokazatelj njegove kvaliteta i stanja zdravlja stanovništva. U Srbiji je potrebno što više raditi na edukaciji proizvođača meda, a posebno na povećanju potrošnje meda.

2. Med proizveden u Srbiji je izuzetno kvalitetan i tražen u Norveškoj i

zemljama EU, a od nedavno je za njegovu potrošnju primećena velika zainteresovanost arapskih zemalja. Srpski med je veoma kvalitetan i u svet možemo izvesti sve što se proizvede! Pčelarstvo u Srbiji postaje sve profitabilnije zanimanje, pa stoga nije više samo hobi već i profesionalno zanimanje. Osnivanjem i registracijom izvoznih obejakti za prodaju meda u zemljama EU, raste potražnja za ovom hranom proizvedenom u Srbiji. Cena meda u EU je višestruko veća nego u Srbiji, tako da je realno očekivati da će i u buduću ona da raste. Zato se i s pravom ističe da med predstavlja veliku izvozna šansu Srbije. Da bi se to realizovalo potrebni su dodatni sistemski i finansijski podsticaji za razvoj i unapređenje pčelarstva u Srbiji.

3. Na naučno-stručnom skupu nekoliko radova se bavilo i bolestima koje napadaju pčelinje zajednice u svetu i kod nas. Kako je izneto, bolesti medonosnih pčela svake godine nanose ogromne gubitke pčelarstvu. Zbog njih velike količine proizvedenog meda i drugih pčelinjih proizvoda se smanjuju, ali istovremeno dolazi do manjeg oprasivanja biljaka kojima su pčele glavni prenosioči polena. To donosi i veliku ekonomsku i ekološku štetu koja se povećava iz godien u godinu. Obolenja pčela virusne etiologije su mnogo češća nego što se misli, ali je veći problem njihova dijagnostika. Bolesti bakterijske etiologije su znatno češće i nanose značajne gubitke pčelinjim društvima. Najznačajnije su američka kuga lega. Evropska kuga lega i majska bolest pčela. Gljivična obolenja imaju posebnu ulogu u patologiji pčela s obzirom da mogu inficirati i čoveka. Parazitske bolesti se najčešće sreću na pčelinjacima, a kao najznačajnije se izdvajaju: varoza, akaroza, tropileloza, etinoza, amebna bolest i brauloza (pčelinja vaš). Da bi pčelari sačuvali zdravlje pčelinjih društava potrebno je da budu obrazovani o biologiji pčela i informisani kako da postupe kada se postavi sumnja na obolenje, kako uzeti i gde poslati uzorak radi postavljanja dijagnoze, a zatim kako i čime lečiti pčelinje zajednice.

Med – šansa za deviznu berbu

4. Razvijeno pčelarstvo utiče ne samo na zdravlje nacije, nego i na bolji rod voća, a znatno doprinosi povećanju proizvodnje suncokreta, uljane repice i svih nekaronosnih biljnih kultura. Zato je potrebno ostvariti bolju saradnju pčelara sa voćarima i ratarima, poljoprivrednim savetodavnim službama, školama i fakultetima, sa zdravstvenim ustanovama, privrednim komorama, izvožno-uvoznim preduzećima i trgovačkim lancima. To su najvažniji zaključci i glavne preporuke više autor4a podnetih radova koji se predočavaju samim pčelarima, navedenim institucijama, a naročito nadležnim državnim organima od kojih se očekuje da sistemskim finansijskim, organizacionim i svim drugim podsticajima pomognu da pčelarstvo u Srbiji dobije ono mesto u ekonomskoj, ekološkoj, zdravstvenoj i razvojnoj politici koje odavno zaslužuje i kako vima u razvijenim evropskim zemljama. Na osnovu prezentovanih referata i diskusije, mogu se izvesti i sledeći akcioni zadaci:

• Širom društvenom akcijom potrebno je napraviti plan da se u roku od pet godina poveća broj pčelinjih košnica na jedan milion i proizvodnja

meda da se stabilizuje na 10.000 tona godišnje;

• Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, kao i međunarodne organizacije koje pomažu razvoj pčelarstva u saradnji sa pčelarskim organizacijama Srbije, treba da podsticajnim merama stimulišu zapošljavanje mladih ljudi u pčelarstvu kako bi se povećala zaposlenost, a posebno u seoskim sredinama i tim formirao beći broj robnih proizvođača meda;

• Obrazovanju pčelara treba posvetiti posebnu pažnju, kako bi ove aktivnosti poprimile permanentan zadatak. Potrebno je napraviti akcioni plan koji bi razvijao ljubav prema pčelama od prvog razreda osnovne škole pa do univerziteta;

• Potrebno je kadrovskio ojačati naučno-stručni kadar u srednjim školama i na odgovarajućim fakultetima (poljoprivredni, veterinarski, biološki...);

• Treba obezbediti veću angažovanost stručnih poljoprivrednih službi u Srbiji kako bi bili u što većoj funkciji razvoja pčelarstva;

• Pošto je nestajanje pčela globalni problem, treba obezbediti veće učedšće naših stručnjaka kroz

međunarodne projekte u rešavanju ovog problema zajedno sa stručnjacima iz sveta;

• Razviti koordinirani sistem kontrole bolesti pčela, kojim će biti obuhvaćene sve pčelinje košnice u Srbiji. Potrebno je sistem preventivnog delovanja, i on treba da bude dominantan u sprečavanju bolesti pčela. Izvršiti optimlana izbor lekova za suzbijanje bolesti i razviti njegovu primenu;

• Posebnu pažnju treba posvetiti u selekciji pčela na otpornost prema bolestima. Neophodno je formirati referentni nacionalni istraživački centar za selekciju sa dovoljnim brojem naučno-stručnog kadra, koji će moći uspešno da rešava probleme i stvara nove sojeve pčelinjih društava. Pored postojećih izvora finansiranja, potrebno je doneti odluku da se kroz cenu meda obezbede dodatna sredstva, izdvajanje određenog iznosa od svakog prodajnog kilograma meda;

• Nužno je osmišljeno prići po regionima pošumljavanju određenih površina sa medonosnim drvećem (lipa, bagrem...). Zatim treba povećati udeo medonosnog bilja na pašnjacima i livadama kroz uvođenje novih medonosnih biljaka;

• Formirati referentnu nacionalnu laboratoriju koja bi se bavila ocenom kvaliteta meda i drugih pčelinjih proizvoda, a posebno onih količina koje idu u izvoz;

• Obezbediti potpuno horizontalno i vertikalno udruživanje svih pčelara u Srbiji, kako bi oni postali prepoznatljiv partner u razvoju pčelarstva;

• Formirati nacionalnu organizaciju koja će se baviti marketinogm, plasmanom i realizacijom pčelinjih proizvoda na domaćem i međunarodnom tržištu;

• Uraditi i sve druge oblike udruživanja u funkciji osmišljenog razvoja pčelarstva, kao važnog privrednog subjekta. Istovremeno značajno je razviti i sve oblike međunarodne saradnje, a posebno na projektima selekcije i zaštite pčela od bolesti;

Branislav Gulan

AKTUELNOSTI

BEOGRAD • NEMA DOVOLJNO PARA ZA SUBVENCIJE AGRARU

U besparici traljava i siromašna setva

Poljoprivrednicima širom Srbije već pola godine kasni isplata subvencija za biljnu proizvodnju. Nedostaje 6,9 milijardi dinara

Zbog nedostatka para u državnom budžetu, 212.000 gazdinstava u Srbiji ostalo je bez subvencija za biljnu proizvodnju. Podsticaji od 6.000 dinara po hektaru ne isplaćuju se poslednjih pola godine, što je dovelo do početka traljave i siromašne setve.

Država na ime subvencije u biljnoj proizvodnji isplaćuje 6.000 dinara po hektaru i po tri hiljade za gorivo i đubrivo. Poljoprivrednici, od ove godine, podsticaje mogu da do-

biju za 20 hektara zemlje, a ne kao ranije za 100.

- Nedostaje 6,9 milijardi dinara za isplatu ovih subvencija - priča **Miroslav Kiš**, predsednik Asocijacije poljoprivrednika Vojvodine. - Nedostaju pare u budžetu, jer nisu isplanirali, a trebalo je da bude novca. Znali su koliko ima hektara zemlje u registru. Niko tu ne vidi, nažalost, problem. Ali nama su potrebne pare za jesenju setvu, repromaterijal, za primenu agrotehnik. Poljoprivrednici sad treba da ulože novac u to, a ne za dva meseca. Umesto da podstaknu proizvodnju, oni nas unazađuju. Sigurno je da ovo neće biti prvi put da bude sirotinjska setva.

Na svu muku, koju im država dodatno otežava, mnoge ratare je teško pogodila i ovogodišnja suša. Rod mnogih kultura je prepolovljen, što je dodatno finansijski uništilo poljoprivrednike.

Iz Ministarstva poljoprivrede nismo dobili komentar kada će isplata

Odmiče jesen, a subvencija nema

subvencija za biljnu proizvodnju biti nastavljena i zbog čega je došlo do zastoja.

- Za subvenciju je prijavljeno 1,65 miliona hektara, što je gotovo polovina poljoprivrednog zemljišta s kojim Srbija raspolaže - priča

Marijan Rističević, predsednik skupštinskog Odbora za poljoprivredu. - Mera koju su nadležni doneli je obična brljotina, jer su predvideli samo 2,72 miliona dinara za hektare, a potrebno je 9,8 milijardi dinara. Isplaćeno je tek nešto manje od

49.000 gazdinstava. I to što su namenili za gorivo i đubrivo neće biti dovoljno. Država može da isplaćuje dok ima para, ali bi trebalo uraditi rebalans budžeta, da se ne sramotimo pred poljoprivrednicima.

J. Subin (Večernje novosti)

Počela setva

Optimalni rok za jesenju setvu pšenice i ječma uveliko traje. Kako kaže **Vukosav Sako-vič**, predsednik Fonda za žito Srbije, praksa kod nas je da se seje do kraja novembra, čak i početka decembra. Ipak, naučni rokovi kažu da setvu treba završiti do 10. novembra.

Da je manje nepoznanica...

Dugi niz godina Miloš Kekić je radio u fabrikama MIV i Matroz, ali se kao i mnogi drugi bavio poljoprivredom kao dopunom kućnog budžeta. Sticajem okolnosti sada je ovom meštatinu Velikih Radinaca poljoprivreda postala osnovno zanimanje

Meštani Velikih Radinaca, u celini posmatrano, žive od plata zarađenih na radnom mestu u firmama i od posla u poljoprivredi. U ovom selu ima mnogo, uslovno rečeno, sitnih poljoprivrednika koji obavljaju više poslova da bi doprineli sigurnijem održavanju svoje porodice. Ima i onih koji su počinjali velike biznise u agraru pa su se odustajali, ali Milošu Kekiću, poljoprivredniku, sigurnost u proizvodnji je važnija od bilo kakve brze zarade. Tako je bilo i ranije dok se nije bavio poljoprivredom.

U ne tako dalekoj prošlosti Kekić se bavio raznim poslovima, bio je na platnom spisku nekada dve velike mitrovačke fabrike, ali on priznaje da je čovek koji ne voli da rizikuje, pa u poslu uvek bira onaj koji je najsigurniji. To uvek nije bilo lako...

- Dešavalo se više puta da su poljoprivrednici, koji su inače, dotučeni finansijski, imali neku ideju i kada su krenuli u njemu realizaciju prošli su „kao bos po trnju“. Ko je, na primer, uložio sredstva u mlekaru, proširenje tovilišta i tov niko nije dobro prošao, jer su se uslovi često menjali. Ja sam se prvo bavio proizvodnjom mleka, imao sam nekoliko krava, a kada sam odlučio da povećam broj grla i količinu mleka za isporuku, jer mi se to prethodno isplatilo, pojavio se onaj problem sa aflatoksom i odustao sam. Bilo je to u zadnjem momentu, jer da tako nisam postupio bio bih na velikom gubitku i sada bi se mučio kako da ga pokrijem - priča Miloš Kekić, dodajući kako je u to vreme imao tri krave muzare, a planirao da pove-

Miloš Kekić: Na sebi najviše uštedi, sve radi sam

ćan proizvodnju mleka i nabavi još sedam krava.

Gajio je ovaj radinački poljoprivrednik goveda, držao je i nazimice, krmače, ali tovilište čeka da se opet napuni svinjama. Hranu za stoku proizvodi sam na svojih 12 jutara zemlje. U obavljanju posla oko njive i stoke pomaže mu supruga koja je zaposlena u selu.

Stočarstvo je, priča dalje svoja iskustva Miloš Kekić, unazadnjeno kod nas samim tim što se svinjsko meso uglavnom uvozi, što nema zaštitne ili garantovane otkupne cene za proizvođače, što poljoprivrednici nemaju osnov i putokaz kako će im biti od početka tova do isporuke svinja da bi ostvarili makar pozitivnu nulu. Isto ili slično je i u ostalim poljoprivrednim granama.

- Razmišljao sam o nekoj novoj proizvodnji, ali mi trebaju krediti, jer para nemam. Kad nema zaštite

sitnih poljoprivrednika nema. Mi smo razmišljali da u Velikim Radincima oformimo udruženje poljoprivrednika, da se ujedinjeno borimo za bolji plasman, cene i uslove proizvodnje. Ima mnogo velikih pa i modernih objekata za tov u selu koji su prazni. Pre 20 godina svaka druga kuća je kod nas imala puna tovilišta, a sada nema. Kroz ovo udruživanje, i ako bude oživljavanje proizvodnje u „Mitrosu“, mi poljoprivrednici stočari vidimo svoju šansu - ističe Kekić.

Sad je u ovom selu vezano za stoku situacija takva da ljudi „samo što ne puštaju prasice po ulici“, nastavlja Kekić, a takvo stanje jedan je od razloga za osnivanje pomenu-tog udruženja stočara.

- Zamislili smo da to udruženje bude savetodavac i pomoć seljaku pri ugovaranju i pregovaranju sa kupcima. Tako bi se lakše dogovorili i postigli bolje uslove proizvodnje - zaključuje Kekić.

Dok se ne odluči da li će i šta će biti sa osnivanjem ovog udruženja Miloš Kekić obrađuje svoju zemlju da nahrani stoku. Posедуje svu mehanizaciju koja mu je potrebna i više. Stara je, ali je u funkciji, jer se

Treba li industriji domaće mleko

dobro održava i koristi njemu i drugima. Razmišljao je, veli, o obnovi mehanizacije, no da bi kupio polovan veći traktor treba mu 40.000 evra pa se pita koliko treba da radi i da zaradio i vratio uzet kredit i imao za sebe.

Ove godine snažnija mehanizacija mu nije ni bila potrebna. Godina je bila loša po rezultatima. Pšenicu nije sejao, kukuruz je bio lošiji nego prošle godine, soja mu je rodila

prosečno 1,1 tona po jutru, a detelina je bila dobra.

Miloš je registrovao svoje gazdinstvo, subvencije su mu dobrodošle, ali je od subvencija važnije da seljaci znaju uslove i cene za svoje proizvode. Tako će se trud vide isplatiti, tako će znati gde da uštede. Miloš Kekić kaže da on zna gde može da uštedi - na sebi jer sve radi sami svoj rad ne računa.

S. Đaković

STRUČNI SAVETI

Jesenja sadnja voćaka

Piše: Maja Martinov, master voćarstva PSS Zrenjanin

Sadnja voćaka može se obaviti tokom jeseni, zime ili u rano proleće, što prvenstveno zavisi od agro-klimatskih uslova sredine. U našem području, a posebno u aridnim i toplijim krajevima, najbolje rezultate daje jesenja sadnja voćaka. Kod tih sadnica preseći žila brže kalusiraju, sadnice se manje oštećuju prilikom transporta od rastila do sadnog mesta, te se takve sadnice brže i bolje razvijaju pa je i procenat njihovog prijema izuzetno visok. Jesenju sadnju trebalo bi obaviti od momenta opadanja lišća do pojave prvih mrazova tj. sve dok se temperatura vazduha ne spusti ispod nule i zemljište ne zamrzne.

Prilikom podizanja voćnjaka neophodno je napraviti plan sadnje pri čemu se mora voditi računa o rasporedu osnovnih sorti i sorti oprašivača u zasadu. Ovo je veoma bitno ukoliko se radi o stranooplođnim voćnim vrstama kao što su: jabuka, kruška, većina sorti trešnje, kajsije, šljive itd. U tom slučaju sorte oprašivači treba da imaju dobru klijavost polena, da su im gamete kompatibilne i da im se bar 50 posto fenofaze punog cvetanja poklapa sa osnovnom sortom. Iz tog razloga u zasadu moraju biti zastupljene minimalno tri sorte koje približno jednako cvetaju kako bi se osigurala što bolja oplodnja.

Priprema samih sadnica pred sadnju, sastoji se pre svega u kontroli njihove ispravnosti. Sadnice treba da budu zdrave sa dobro razvijenim korenovim sistemom i nadzemnim delom. Za savremene intenzivne zasade koriste se sadnice sa prevremenim grančicama, sa kojima se već u drugoj godini postižu značajniji prinosi. Neposredno pred sadnju na zdravim sadnicama vrši se prekraćivanje osnovne žile korenovog sistema ravnim presekom

U ekstenzivnim zasadima, pored svake posađene voćke neophodno je postaviti prtku (oslonac) i pričvrstiti sadnicu

na dužinu od 15 do 20 cm. Ako se vrši kasna zimska ili rana prolećna sadnja, poželjno je da se priprema sadnica obavi odmah posle njihovog vađenja iz rasadnika, a pre momenta trapljenja. Na taj način postiže se brže zarastanje rana na osnovnim žilama. Neposredno pre sadnje koren se potapa u smešu goveđe balege i ilovače u koju se dodaje i određena količina plavog kamena radi dezinfekcije.

Sadnja se uvek obavlja na približno istoj dubini na kojoj je sadnica bila u rastilu. Pripremljena sadnica postavlja se na označeno mesto ili u sredinu iskopane rupe vodeći računa da korenove žile budu ravnomerno raspoređene, a kalem na visini oko 10 cm iznad površine zemljišta. Nakon pravilno postavljene sadnice, preko korena sadnice dodaje se rastresita i umereno vlažna

zemlja koja se lagano nagazi kako bi se istisnuo vazduh i što bolje uspostavio kontakt između zemljišta i žila. Ovaj postupak ponavlja se dok se rupa potpuno ne popuni. Ukoliko je zemljište suvo, ovako posađene sadnice neophodno je zaliti sa 10 litara vode.

U ekstenzivnim zasadima, pored svake posađene voćke neophodno je postaviti prtku (oslonac) i pričvrstiti sadnicu. U intenzivnim zasadima jabuke na slabo bujnim podlogama (npr. M9), kao i kruške na vegetativnim podlogama MA, postavljanje potpore je nezaobilazna investicija. Potpora je takođe neophodna i kod pojedinih oblika krune kao što su palmeta sa kosim granama, sistem Buše-Tomas, Lepaž sistem i dr. Obično se za naslon koriste metalni ili drveni stubovi sa 3-4 reda pocinkovane žice.

STRUČNI SAVETI

Stres i ishrana muznih krava

Najveći uticaj na krave muzare imaju različiti spoljašnji uticaji, od kojih su najvažniji temperatura, vlažnost vazduha, brzina vetra. Način držanja i sociološki faktori. Što se tiče socioloških faktora - ako ima mnogo životinja na malom prostoru, ako su različitog uzrasta, odnosno ako su grupe neujednačene. Ako imamo stariju kravu muzaru i prvotelku sigurno je da će prvotelka patiti od hranidbenog stresa. U stadu krava postoji izražena hijerarhija gde vodeće grlo prate njene sledbenice, a prvotelka ako se snađe i priključi se nekom od vodećih grla, imaće sreće da jede bez straha da će biti odgurnuta ili udarena rogom na jaslama ili pojilici.

Uticaj temperature je veoma izražen na proizvodnju mleka. Temperature od 4 - 24 stepena ne izazivaju stres kod krava u proizvodnji mleka. Ako spoljna temperatura pređe 24 stepena celzijusa krava manje jede i smanjuje proizvodnju mleka. Zato pri visokim letnjim temperaturama opada proizvodnja mleka. Pri spoljnoj temperaturi nižoj od - 15 stepeni celzijusovih, krava prvo mora da se zagreje, pa hranu koristi za održanje života, i ako nema dovoljno hrane dolazi do manje proizvodnje mleka. Krupne životinje lakše podnose zimu od visokih temperatura. Savremena visoko produktivna krava muzara proizvo-

di više toplote nego što joj je potrebno. Ako je telesna temperatura ravna ili iznad telesne temperature spoljašnja temperatura "ulazi" u organizam. Ako je povećana vlažnost vazduha hlađenje organizma je veoma teško, a brzo strujanje vazduha ili vetar omogućuju regulaciju telesne temperature. Mnogi farmeri sa većim brojem krava su ugradili ventilatore sa orošavanjem, međutim ovog leta je na žalost bilo gubitaka od toplotnog udara.

Ako se radi o većim farmama moramo paziti na veličinu grupe i ishranu sveže otepljenih krava. Treba obavezno uraditi analizu hraniva, što će nam omogućiti pravilno hranjenje po potrebama i nivou proizvodnje. Moramo voditi računa da životinje imaju dovoljno raznovrsne kabaste hrane. Najbolje je da hrana uvek bude pred njima. U isto vreme moramo paziti na higijenu ishrane. Krave imaju izuzetno dobro razvijeno čulo njuha i ne vole da jedu ako osećaju miris pljuvačke u hrani. Na to moramo paziti i kod drugih kategorija goveda. Često odgajivači greše i sve što ostane kravama daju drugim kategorijama koje tu hranu ne jedu, jer osećaju miris pljuvačke drugih životinja.

Naravno ne smemo zaboraviti da uvek imaju pristup čistoj i svežoj vodi koja treba da je istog kvaliteta kao za ljude. PSS Subotica

SALAŠ NOĆAJSKI • JOVAN SMILJANIĆ, POLJOPRIVREDNIK REŠEN DA USPE

Selo potcenjuju oni koji od njega žive

- U Salašu ima dosta nas mladih koji smo rešili da ostanemo i da svojim radom obnovimo stočarstvo, a pre svega govedarstvo po kojem smo bili poznati i u tome uspevamo. Nije lako, ima dosta problema, ali posao koji nije izazovan ni ne priliči mladim i borbenim ljudima, smatra Jovan Smiljanić

Poljoprivrednik **Jovan Smiljanić** iz Salaša Noćajskog spada u onu grupu poljoprivrednih proizvođača koji smatraju da se, i pored problema koje život na selu sa sobom nosi, od agrara može živeti. Smiljanić, koji je zašao u četvrtu deceniju života, pripada mlađoj generaciji poljoprivrednika u ovom selu i čvrsto je uveren da će godine koje dolaze, barem kada je reč o Salašu, posvedočiti obnovu agrara, a pre svega stočarstva kojem je ovaj vredni par najposvećeniji. Tome, ističe Jovan, doprineće ne toliko politička volja onih kojima je povereno pravo odlučivanja koliko požrtvovanost mladih naraštaja koji su nakon tragičnog, ali, rekli bi mnogi, logičnog kraja „nasilne industrijalizacije“ agrarnih područja Srema i Mačve, samovoljno rešili da na selu ostanu i posvete se poslovima kojima su se bavili njihovi dedovi.

Jovan Smiljanić

- Svedoci smo činjenice da se seljački poslovi, kao i život na selu uopšte sve više potcenjuju. Čini mi se da to ide rame uz rame sa porastom svesti o tome koliki značaj za Srbiju ima poljoprivrede. Sa druge strane, sve je više u ovim poslovima i ljudi koji zapravo nisu vezani za selo, nego pokušavaju da iz njega izvuku dobit. Međutim, ovde u Salašu ima dosta nas mladih koji smo rešili da ostanemo i da svojim radom obnovimo stočarstvo, a pre svega govedarstvo po kojem smo bili poznati i u tome uspevamo. Nije lako, ima dosta problema, ali posao koji nije izazovan ni ne priliči mladim i borbenim ljudima, smatra Smiljanić i dodaje da ga je pored sigurnosti koju agrarna proizvodnja sa sobom nosi, selu vratila upravo dinamičnost poslova koji traju „od jutra do mraka“.

Suša „prošarala“ atar

Atar Salaša Noćajskog ima nešto više od 2.000 hektara. Prosečna veličina poseda iznosi od četiri do četiri i po hektara, a na svojim oranicama meštani najčešće seju kukuruz, pšenicu, lucerku i soju. Najveći deo proizvoda se tokom godine proda, a namali ostavi za prihranu stoke. Salaš Noćajski jedno je od retkih mitrovačkog sela koje se može pohvaliti bogatim stočnim fondom. Njegovi meštani, a pre svega oni mlađi, tokom poslednjih godina udahnuli su život u govedarstvo za koje Jovan sa pravom konstatuje da je „bilo prognozirano sa obala Save“.

Na svojih 20 hektara zemlje i još toliko u zakupu, Smiljanić najviše seju pšenicu, potom sledi kukuruz, a za

njom lucerka. Kompletna proizvodnja podređena je ishrani stoke, pre svega goveda kojih u svojim štalama Jovan ima 150 grla.

- Ove godine prinosa žita je bio oko pet tona po hektaru, cena je kao što znate, bila 18 dinara u žetvi i toliko je ostalo do danas pa sam po toj ceni i prodao i tek nešto malo sam ostavio za stoku. Rod kukuruza je bio pet do šest tona i retko je gde prelazio tu cifru. Kukuruz sam sav ostavio sebi i još nešto dokupljujem. Što se tiče roda, on je sa aspekta kvaliteta bio solidan, dok je zrno zahvaljujući suši bilo nešto sitnije. Šareno je bilo i sa lucerkom. Prvo i drugo kolo bilo je dobro, treće i četvrto loše i sada ide peto pa ćemo videti da li će uspeti da se izvuče. Drugo kolo bilo je za sada najbolje i ukoliko peto uspe da ga dostigne, neće biti razloga za nezadovoljstvo, priča Jovan.

Sve je teže doći do teladi

Od 150 grla goveda, Smiljanić ima svega četiri krave, dok ostatak broje bikovi. Takođe, Jovan se bavi i uzgojem svinja, ovaca i živine kojih istini na volju ima znatno manje, tek koliko treba njegovom domaćinstvu. Najčešće trguje sa klanicama, a trenutna cena od 2.10 evra po kilogramu je, kaže, zadovoljavajuća, iako ne bi bilo loše kada bi bila nešto viša.

- Može da se zaradi, računice ima. Proizvodnja je takva da se duže čeka na novac, ali kako u ovim našim krajevima oko Save nema nešto preterano mnogo proizvođača, na prodaju i is-

Među svojim govedima

platu čeka se desetak dana do dve nedelje što kada se sve sabere i oduzme nije loše. Problema imamo sa nabavkom teladi kojih je sve manje i koja se nabavlja iz Šumadije i Južne Srbije. Najčešće su proizvođači starijih domaćinstva koja se sve teže bore sa problemima oko transporta. Skupo je gorivo, a treba naći i adekvatno prevozno sredstvo. Za sve to potrebno je nekome platiti, jer se radi o ljudima koji ne mogu samostalno da prevezu stoku, pa onda kada i to uračunate u kalkulaciju cena skače, a ukoliko nemate kome da prodate telad, morate samostalno snositi troškovnik što nije zanemarljivo, pa mnogi polako odustaju, priča Jovan i dodaje:

- Sa druge strane, nije lako ni nama kupcima koji od teleta treba da izvedemo bika. Tele kupimo za 600 evra, bika prodamo recimo za 1.000 što znači da nam ostane 400. Najveći deo toga ide za hranu i dodatne troškove. Nešto istina i pretekne, ali ukoliko dođemo u situaciju da imamo uginuća, a ni to nije retkost, odmah smo u problemu. Ono što je pohvalno to su subvencije u iznosu od 10.000 dinara po teletu koje država daje. Tu je opet problem što se na isplatu često dugo čeka, pa onda neretko dobijeni novac izgubi svaki smisao. No, ako čovek ima veću količinu onda može da uspe, ali ukoliko ste stalno ovako napregnuti pitanje je kako doći do zaliha novca kako bi prošili proizvodnju i tako u krug iz kojeg mogu da izađu samo oni koji su rešeni da uspeju i da uprkos svim problemima idu dalje.

Jovanovi najčešći klijenti među klanicama su „Big bul“, „Nedeljković“ i „Janković“. Privatna lica se sve manje interesuju za kupovinu goveda pa tako oni koji ne uspeju na vreme da pronađu stabilnu klanicu lako mogu doći u probleme koji ih mogu skupo koštati.

- Do pre deceniju dolazili su ljudi iz Bosne i Hercegovine i drugih delova bivše Jugoslavije, ali kako su mere

U svojim štalama Jovan ima 150 grla

oko markiranja i trgovine pooštrene, promet se znatno smanio. Sa jedne strane to je dobro, jer smo se oslobodili neloyalne konkurencije, zagarantovan je kvalitet robe koja je ostala na tržištu, ali sa druge strane to sve je uslovalo i smanjenje obima trgovine što nije dobro za nas koji smo i bez dodatnih pritisaka i mera radili pošteno svoj posao, jasan je Jovan.

Promena sela i seljaka

Govoreći o uslovima koji su mladim generacijama neophodni da bi ostale na selu, pored ulaganja u agrar, Smiljanić ističe i potrebu što obimnijeg i bržeg ulaganja u infrastrukturu, pre svega u puteve, kako one u selima tako i u atarima, u vodovode i kanalizacije. Pitanje ostanaka omladine na selu, jasan je Jovan, nije samo pitanje novca nego i stvaranje uslova za život dostojan veka u kojem se nalazimo.

- Poslednjih godina u Salašu su vidljive promene. U potpunosti je uređena raskrsnica na prilazu selu koja je pravila dosta problema, nemamo neasfaltiranih ulica, vodovod je dobar,

svi delovi sela su osvetljeni. Čekamo na kanalizaciju, a pored toga koliko mogu da primetim dosta ulaganja je potrebno i u atarske puteve kojih nikad nije dosta. Ti putevi su šaroliki. Oni glavni su odlični, a oni sporedni su ili loši ili ih uopšte nema. Međutim, ako ćemo pravo, i mi seljaci moramo da se promenimo. Ako kosiš travu, poravnaj sve kako treba, ne ori atarski put, prestani sa oranjem na pristojnoj udaljenosti od puta, povedi malo računa jer ti putevi trebaju svima nama. Ljudi moraju da shvate da je sve manje ljudi u selu što jeste loše, ali ostavlja mogućnost da se lakše dogovorimo. Tek kada to shvatimo možemo govoriti o nekom zadržanom organizovanju. Do tada je slaba vajda od objašnjavanja. Mi ovde u selu umemo da se dogovorimo, da se skupimo i da zajedno kupimo jednu mašinu pa da je po sistemu mehaničkih prstenova delimo, ali sve je to još uvek slabo. Promena sela prema tome, zaključuje Jovan Smiljanić, ne zavisi samo od onih koji u njih treba da ulažu, nego i od onih koji u njima žive.

S. Lapčević

Sve je manje teladi

KUKUJEVCI • ŽIVKO ĐURĐEVIĆ, POLJOPRIVREDNIK, STOČAR I LOVAC

Svaštarenje je postalo način života

- Osim poljoprivredom, pomalo se bavim i stočarstvom. Poznajem sve sfere ratarstva, ali i stočarstva, jer me je zanimalo da to naučim. Upravo iz tog razloga sam se i opredelio da držim svinje, ovce i koze – kaže Živko Đurđević iz Kukujevaca

Po struci je KV vozač i elektro-zavarivač, ali od kako je ostao bez posla u struci, **Živko Đurđević** iz Kukujevaca već godinama se bavi poljoprivredom. Kaže da mu taj posao ne pada teško, s obzirom da se njime usputno, pored svog redovnog posla, bavio još dok je živio u Hrvatskoj, a i odrastao je na selu, pa mu ništa od poslova na zemlji nije strano. Obraduje oko 10 jutara zemlje na kojima seje soju, kukuruz i lucerku. Od toga su četiri jutra u njegovom vlasništvu, a ostalo uzima u arendu.

- Sigurno da bih se poljoprivredom bavio i u većem obimu nego sada, samo kada bih imao više sopstvene zemlje. Međutim, naše selo je poznato po uzgoju duvana, tako da je iz tog razloga ovde arenda visoka, jer je velika jagma za zemljom. Arenda iznosi oko 400 evra i to može da plati samo onaj ko sadi duvan. Osim poljoprivredom, pomalo se bavim i stočarstvom. Poznajem sve sfere poljoprivrede, ali i stočarstva, jer me je zanimalo da to naučim. Upravo iz tog razloga sam se opredelio da držim svinje, imam ih oko 50-tak, kao i ovce i koze, njih imam 30-tak. Svaštarim pomalo samo da bih nekako opstao u ovom poslu, to je sada izgleda postao sistem života. Sve radim sam, s obzirom da su mi cerke udate, a supruga zaposlena, pa nema ko da mi pomogne, ali ne žalim se, bitno je samo da me zdravlje služi – priča Živko Đurđević iz Kukujevaca.

Na pitanje da li je nekada i on razmišljao da počne da se bavi uzgojem duvana, Živko kaže da su za taj posao potrebna velika ulaganja, na koja on nije spreman i dodaje:

- Osim velike površine zemlje, duvan zahteva i da čovek svako-

Živko Đurđević iz Kukujevaca

dnevno ima određenu sumu novca kako bi isplatio radnike koji idu svaki dan u nadnicu. A ja od mog posla nemam mogućnosti za tako nešto, jer se sve ovo svodi samo na puko preživljavanje. Država se nije potrudila da nam omogući neke realne cene za naše proizvode. Oni koji imaju podsticaj od države imaju računa da daju svinje po jeftinijoj ceni, a mi drugi to nemamo, pa nam je zato malo teže da opstanemo. Kod nas je situacija, nažalost, takva da država podstiče samo velike poljoprivrednike, odnosno ukрупnjavanje poseda, jer je to, prema njihovom proračunu, u cilju boljeg prosperiteta. A mi mali poljoprivrednici, kojih ima jako puno, sve teže opstajemo. Izgleda da se praktikuje onaj sistem „bogatiji postaju sve bogatiji, a siromašniji sve siromašniji“.

I pored svih otežavajućih okolnosti, Živko kaže da ima velike am-

- Osim velike površine zemlje, duvan zahteva i da čovek svakodnevno ima određenu sumu novca kako bi isplatio radnike koji idu svaki dan u nadnicu. A ja od mog posla nemam mogućnosti za tako nešto, jer se sve ovo svodi samo na puko preživljavanje. Država se nije potrudila da nam omogući neke realne cene za naše proizvode

bicije i planove, ali dodaje i da mu fali imanje koje mu je ostalo u Hrvatskoj.

- Nisam ništa uspeo ni da prodam ni da zamenim i znam da neću moći više nikada ponovo da imam ono što sam tamo imao, a što sam nasledio od svojih predaka. Zemlja u Kukujevcima dostiže cenu od tri do 10.000 evra što ja ne mogu da priuštim i to je glavni razlog zbog kojeg se ne bavim poljoprivredom u nekom većem obimu – kaže on.

Inače, Živko je već dugo godina strastveni lovac. Ističe da mu je lov „duševna hrana“ i da se njime bavio još dok je živio u Hrvatskoj. U Kukujevcima se nalazi na čelu Lovачkog društva „Fazan“ koje broji 42 člana.

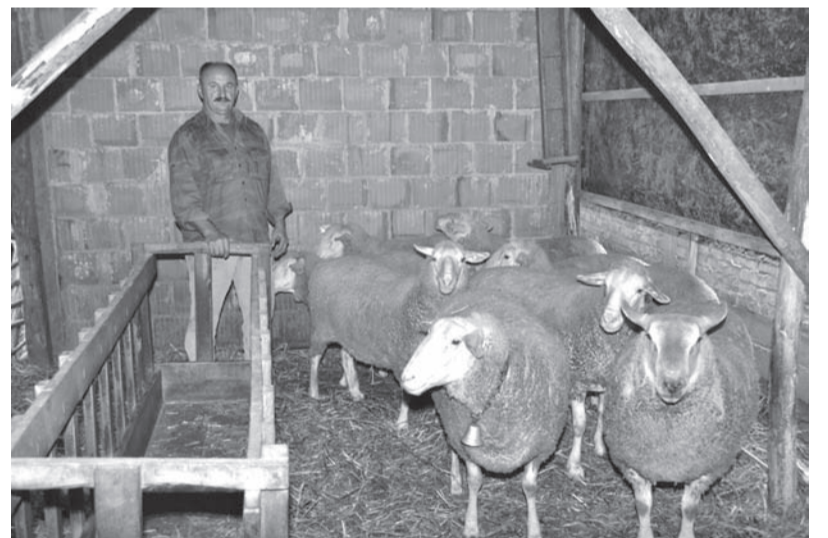
- Mi kukujevački lovci raspolažemo sa oko 3.500 hektara lovišta, u kojem postavljamo visoke i niske čeke, kao i hranilišta za divljači. Gazdujemo sa zecom koji je ovde autohtona vrsta, zatim sa srncem divljači i fazanima. Imamo, takođe, i divlje svinje koje su ovde više u prolazu, a pojavio nam se nedavno i gorski jelen. S obzi-

Traktor spreman za njivu

rom da je ovo poljoprivredno selo i da svi mnogo radimo, najviše u lovove idemo kada je zimska sezona. Redovno u našim prostorijama održavamo sastanke, a već 12 godina zaredom, svakog 27. januara, pravimo lovačku svetosavsku zabavu, kada nam u goste dođe oko 200 zvanica – priča Živko Đurđević, predsednik Lovачkog društva „Fazan“ iz Kukujevaca i dodaje da mu svaki odlazak sa lovcima na Frušku goru predstavlja relaksaciju i priliku kada može da se odmori i da skrene misli sa tekućih problema.

Tekst: S. Mihajlović
Foto: M. Mileusnić
i arhiva Lovачkog društva

Osim ratarstvom, bavi se i uzgojem koza

Zaradim samo na jaganjcima

- Kada prodam svinje po ceni od 160 dinara za kilogram, ja nisam ni na pozitivnoj nuli. Pretprošle godine me uništila poplava, kada mi je u vodi stradalo dva jutra soje, a ove godine je suša učinila svoje, pa je prinos znatno smanjen. Takođe, problem je i za matičenje stoke, jer se moraju imati čistokrvna grla, što je za nas

male stočare jako skupo da bi to mogli sebi da priuštimo. Jedino me jaganjci izvuku sa prihodom, pošto ih ljudi sada slabije drže pa im je i cena odmah veća. Ali, sve to je samo presipanje iz šupljeg u prazno, jer kad se podvuče crta, na kraju se ima samo za preživljavanje – priča Živko Đurđević iz Kukujevaca.

Nakon povratka iz lova

ZLATAR • ORGANSKA PROIZVODNJA U ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA

Zarada bez narušavanja prirode

Potrebno je pronaći model kako iskoristiti ono što nam je priroda dala, a pri tom ne narušiti savršen prirodni sklad zaštićenih područja

U Hotelu „Panorama“ na Zlataru održan je 7. seminar za upravljače zaštićenih područja pod nazivom „Organska proizvodnja u zaštićenim područjima“. Cilj seminara je predstavljati mogućnosti, ali i prikazivanje već ustanovljenih načina organske proizvodnje u zaštićenim područjima, a sve u cilju unapređenja i razvoja ove značajne grane poljoprivrede u skladu sa principima zaštite i održivog razvoja zaštićenih područja. Na seminaru su učestvovali predstavnici Ministarstva, Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode, Kancelarije UNDP, Kancelarije LER opštine Nova Varoš, kao i upravljači zaštićenih područja.

Organska proizvodnja u zaštićenim područjima, je izuzetno važna, aktuelna, u skladu je i sa svetskim trendovima, ali i sa naporima Vlade i Ministarstva da se za svaki sektor, oblast, područje, pronađe i podrži ekološko, ekonomsko i društveno održivo rešenje - rekla je ministarka poljoprivrede i zaštite životne sredine **Snežana Bogosavljević Bošković**

Minimalno

Ministarka je podsetila na činjenicu da Srbija, uprkos, izvanrednim uslovima za organsku proizvodnju, ovu mogućnost iskoristila je minimalno i da danas imamo tek oko 0,26% poljoprivrednih površina pod organskim zasadima.

vić u svom uvodnom obraćanju na seminaru i dodala da savremen, konceptualni model upravljanja zaštićenim područjima, podrazumeva daleko veću ulogu zaštićenih područja u socijalnoj, ekološkoj i ekonomskoj dimenziji i lokalne i šire zajednice.

Ministarka Bogosavljević Bošković je istakla da su sve ove spoznaje i savremeni trendovi utkane su i u nedavno usvojen Zakon o nacionalnim parkovima i da je važno da ovaj zakon, kao i drugi propisi kojima se štiti priroda budu primenjeni u praksi, da se na njihovoj primeni radi, krajnje profesionalno i odgovorno i da rezultati budu vidljivi, a ciljevi postignuti.

Učesnici seminara na Zlataru

Prema njegovim rečima, voćarstvo zahteva puno angažovanja i rada, pa je u posao uključena cela porodica.

- Mi još nismo završili berbu jabuke, a do sada smo oko 200 dnevnica potrošili, a još će nam trebati minimalno 100 da završimo posao, uz sve to ne računam porodični rad u koji su uključeni supruge i deca - kaže Siniša i naglašava da je tako tokom čitave godine, od pletenja do berbe.

Činjenica je da je Novi Slankamen poznati voćarski kraj, gde jabuku uzgaja skoro svako drugo domaćinstvo i gde voćari skladište proizvod u tri hladnjače.

sklad, a u isto vreme za lokalno stanovništvo organska proizvodnja je mogućnost za obezbeđivanje značajnih prihoda i bolji kvalitet života - naglasila je ministarka.

Bogosavljević Bošković je istakla da su organski proizvodi u svetu izuzetno traženi i skupi i da su upra-

vo to proizvodi koji danas mogu bez problema da se plasiraju i na domaćem i na inostranom tržištu, zato što uvek ima dovoljno potrošača koji su spremni da plate višu cenu za garantovan kvalitet organskog proizvoda.

S. P.

GAZDINSTVA

NOVI SLANKAMEN • SINIŠA TADIĆ, PROIZVOĐAČ JABUKE

Voćar koji hvali svoj posao

- Ova godina je izuzetno pogodovala voću, ukoliko izuzmemo grad početkom leta koji je malo poremetio rod, ali u svakom slučaju možemo reći da smo zadovoljni. Prinosi su bili jako dobri, recimo da je reč o nekom srpskom proseku, a to je tri do pet vagona po hektaru - kaže Siniša Tadić

Za Sinišu Tadića, voćara iz Novog Slankamena poljoprivreda je osnovna delatnost kojom se bavi više od 15 godina. Kako ističe, reč je o porodičnom biznisu u koji su uključeni svi članovi, ali se po potrebi unajmljuje i radna snaga kako bi sav posao bio na vreme završen. Kao i mnogi voćari, počeo je sa jednim jutrom jabuka, a sada se njegovim zasadi prostiru na znatno većoj površini, pa iz tog razloga kaže da za naredni period planira da očuva postojeću proizvodnju i akcent stavi na još veći kvalitet. Sudeći po tome da je jabuka slankamenački, a svetski brend, nema sumnje da će voćarska proizvodnja iz godine u godinu sve više napredovati.

Počeo sam 2002. godine kada sam posadio prvo voće, a reč je o jutru jabuka i pola jutra bresaka, nadajući se da će posao dobro krenuti i da će rod biti dobar. U međuvremenu smo uzeli neke kredite, dodatno kupovali zemlju, sadili nove zasade i širili posao, sreća je bila na našoj strani i neke dobre okolnosti - počinje priču Siniša Tadić, voćar iz Slankamena i nastavlja: - Trenutno imamo sedam hektara pod jabukom i hektar pod breskvom. Pored voća, dodatno se bavimo i ratarstvom pa tako uzgajamo krompir šećerac, pšenicu, kukuruz i suncokret ali na

Siniša Tadić, voćar

zemlji koju uzimamo u zakup.

Tadići mahom uzgajaju sve sorte jabuka, od ajdareda, greni smita, do zlatnog delišesa i drugih aktuelnih sorti. Kada govori o situaciji u voćarstvu ovaj poljoprivrednik ističe da je godina bila veoma rodna i povoljna.

- Ova godina je izuzetno pogodovala voću, ukoliko izuzmemo grad početkom leta koji je malo poremetio rod, ali u svakom slučaju možemo reći da smo zadovoljni. Prinosi su bili jako dobri, re-

cimo da je reč o nekom srpskom proseku, to je tri do pet vagona po hektaru kaže ovaj voćar i ističe da pored novih ima i neke stare zasade, gde je rod malo slabiji.

Na pitanje može li jedna porodica da obezbedi sebi pristojan život od uzgoja jabuka, ovaj voćar optimistično tvrdi da može. Potreban je veliki rad - to je najbitnije, kaže on.

- Mi nemamo ni subotu, ni nedelju ni praznike, pogotovo kada je sezona, tada nema odmora. Tek u zimskom periodu imamo oko mesec dana predaha, mada i tada ako jabuka nije prodana moramo da se angažujemo. Nekoliko godina sam radio u jednom kombinatoru, a sada kada se osvrnem, vidim da je privatni biznis daleko bolji i isplativiji, samo je važno da čovek sebi zacrti ciljeve, jedino će tako uspeti - kaže ovaj voćar iz Slankamena.

Problem sa kojim se suočavaju mnogi voćari u Novom Slankamenu pa i šire

Rusi traže pre svega kvalitet

jeste nedostatak sistema za navodnjavanje i protivgradnih mreža. Na sreću, Siniša je na vreme rešio oba problema, pa je sada miran.

- Na nekih 70 posto voćnjaka sam postavio sistem za navodnjavanje, jer mi je to bio prioritet kada sam počeo sa voćarskom proizvodnjom i odmah prve godine kada sam počeo da radim sam iskopao bunar. Kada je reč o protivgradnim mrežama prošle godine sam stavio mreže na nešto više od jednog hektara, a ove godine na oko 60 ari - navodi on i dodaje:

- Planiramo na proleće da stavimo mreže na jedan voćnjak gde se često pojavljuje grad, a to će biti površine oko tri hektara. Verujem da će nam to dodatno povećati rod kaže Siniša.

Kako on na kraju navodi bez pokrajinskih konkursa ne bi bilo lako povećavati proizvodnju, a gotovo da bi bilo nemoguće postaviti protivgradne mreže i sistem za navodnjavanje. Veliku zahvalnost, kako tvrdi, duguje Agen-

ciji za ruralni razvoj opštine Indiji, koja mu je pomogla prilikom podnošenja dokumentacije na konkursima.

- Veoma sam zadovoljan konkursima, ispoštovao sam svu proceduru, papiri su bili uredni, a bez pomoći Agencije i Poljoprivredne stručne službe iz Rume sigurno ne bih uspeo - kaže on ističe da je prezadovoljan kako je sve prošlo.

Što se tiče planova za budućnost, prema Sinišinih rečima, planiraju da održe postojeću proizvodnju jer fizički ne mogu postići više.

- Planiramo da u budućnosti akcent stavimo na kvalitet, samo ćemo proizvodnju podići na viši nivo. Možda ćemo samo zanoviti neke voćnjake, odnosno stare da iskrčimo a nove posadimo ali ne planiramo neko veće proširenje kaže on i ističe da ukoliko opadne proizvodnja jabuke, moguće je da će posaditi trešnjicu, ali o tom potom.

M. Balabanović

Ruski standard

Prema rečima ovog voćara, Rusi su najveći uvoznici jabuke iz Slankamena, a procenjuje se da u toku godine iz sela „ode“ 600 vagona ovog voća. Iz tog razloga Rusi traže određene uslove prilikom kupovine.

- Kada govorimo o kriterijumima koji su neophodni da bi jabuku izvezli na tržište Rusije, prvo i osnovno je da bude kvalitetna i prvoklasna. Zatim

traže da bude obojena, zlatni delišes da bude zelen, greni smit da ima tamnu boju a crvene sorte imaju jaku boju. Inače u Slankamenu trenutno radi pet zaštitara, koji vode računa o proizvodnji tako da je sve kontrolisano. I država vrši pritisak da se vrše nasumične kontrole, tako da do sada nije bilo nikakvih problema i slučajeva pojave fungicida i sličnih supstanci.

INĐIJA • MIRJANA HEMUN, ČLANICA UDRUŽENJA ŽENA „BANSTOLKA“

Pravi zimnicu za Novaka Đokovića

- Posao se sastojao u tome da od organske paprike napravim ajvar, pinđur, ljutenicu i cepanu ljutu papriku, nakon čega su se oni oduševili i predložili da napravimo slatko, džemove i sokove od raznih vrsta voća, odnosno šljiva, jabuka, kruška i dunja koji se takođe uzgajaju organski – priča Mirjana

Većina stanovnika Srbije ima jedan san, a to je da upozna najveću tenisku zvezdu i prvi teniseru sveta - Novaka Đokovića. **Mirjani Hemun**, predsednici Udruženja žena „Banstolka“ se ostvarilo više od toga jer je nedavno za restoran najpoznatijeg sportiste spremala specijalnu organsku zimnicu. Posao nije bio lak, a kako kaže ona, dobila je najbolju reklamu.

Restorani Novaka Đokovića su imali jedan projekat, u okviru kojeg su želeli da svojim gostima ponude isključivo organsku zdravu hranu, odnosno zimnicu. Njima je bio potreban konsultant, neko ko ima iskustva u pripremanju zimnice, pa su me tako i kontaktirali preko interneta - kaže Mira i ističe:

Videli su moje ime i prezime i sve ono što ja pravim kada je reč o slatkoj i slanoj zimnici pa smo dogovorili saradnju. Za mene je to bio veliki izazov i rado sam ga prihvatila, a veoma sam srećna zbog toga što sam mogla da dam svoje mišljenje i pokažem svoje umeće u spremanju zimnice.

Kako kaže Mira dogovor je bio da dođe u Beograd na dva dana, a na kraju je ostala devet dana i sa osobljem restorana pripremila veliku količinu zimnice.

Kompletno njihovo osoblje je bilo uključeno u proces pripremanja zimnice, tako da smo timskim radom uspeli da sve spremimo, kako je i bilo planirano. Podelili smo poslove, tako da su

Sprema zimnicu za Noleta

jedni pekli papriku, drugi čistili i mleli a ja sam bila zadužena za kuvanje, jer je suština i tajna dobrog ajvara u samoj završnici - ističe ona.

Posao se sastojao u tome da od organske paprike napravim ajvar, pinđur, ljutenicu i cepanu ljutu papriku,

nakon čega su se oni oduševili i predložili da napravimo slatko, džemove i sokove od raznih vrsta voća, odnosno šljiva, jabuka, kruška i dunja koji se takođe uzgajaju organski. U organski ajvar smo stavljali organsko maslinovo ulje, organsko jabukovo sirće, morsku so i naravno papriku koja se uzgaja na organski način - kaže ona i ističe da je bilo puno posla da se sve napravi, ali da je dobila ponudu da i dalje sprema zimnicu za njih.

Njihove su želje velike, ali su moje mogućnosti ograničene iz razloga što imam puno obaveza oko mog seoskog domaćinstva na Banstolu, tako da se ne mogu potpuno posvetiti tom poslu koji mi se nudi. U svakom slučaju, ostala je mogućnost saradnje u vidu konsultacije i saveta za neki naredni period kada njima bude bilo potrebno - kaže Mirjana Hemun.

Pored Mire, još nekoliko članica njenog udruženja je imalo priliku da učestvuje u ovom obimnom poslu.

Upravo iz tog razloga sam imala sigurnost i pomoć žena koje poznajem i za koje sam sigurna da će valjano uraditi posao. Nisam morala puno da objašnjavam šta ko treba da uradi, već smo mogle pogledima da se dogovaramo šta je sledeće i to mi je znatno olakšalo posao - navodi Mira i dodaje:

Velika je odgovornost spremati za tako uspešnu porodicu i za najpoznatije ime i brend kao što je No-

Pažljivo spremanje ajvara

vak Đoković. Kuhinja u kojoj smo spremali je opremljena najsavremenijom vrhunskom tehnologijom, potpuno drugačije od onih uslova u kojima mi spremamo zimnicu, tako da sam morala da budem oprezna kako bi sve ispalo dobro.

Zaista je uspeh spremati zimnicu na starinski način u modernim uslo-

vima, tvrdi ona i kaže da je daleko lakše kada naloži njen zidani šporet i kada zna tačno kada je ajvar gotov.

Sigurno je da sam imala jednu vrstu treme i odgovornosti, ali sam bila sigurna da ću sve uraditi kako treba i to se na kraju i pokazalo - kaže sa osmehom Mira Hemun.

Na kraju Mira podseća na uspešno učešće na nedavno održanom Sajmu stvaralaštva seoskih žena u Vojvodini koje je održano u Bačkoj Palanci, gde je sa predstavila njene proizvode. Reč je o manifestaciji koja ima za cilj da predstavi ženski seoski aktivizam, izuzetne veštine i bogato stvaralaštvo žena sa sela, kao i njihovu spremnost i optimizam da revitalizuju selo, a Vojvodinu predstave kao moguću ekonomski, privredni i turistički potencijal. Svake godine na sajmu učestvuje više od 1.500 seoskih žena iz Vojvodine, a ove godine svojim proizvodima i rukotvorinama predstavilo se 170 ženskih seoskih udruženja iz 41 opštine i gradova Vojvodine. Na Sajmu stvaralaštva seoskih žena u Vojvodini učestvovala su i žene iz inđijskih udruženja „Krčedinke“ Krčedin, Društvo „Etnoart“ Novi Karlovci i Stari Slankamen, UŽ „Etnodom Gorocvet Inđija“, Opštinska organizacija za aktivnost žena Inđija, Udruženje žena „Klasje“ Maradić, Ženska zadruga „Ruže Srema“ Beška, „Vilin Salaš“ Maradić i EK klub Beška.

M. Balabanović

NAŠE KOMŠINICE

STARA PAZOVA • KATARINA FOLČAN TRGUJE POVRĆEM I VOĆEM KOJE PRETEKNE

Domaćice ne idu u penziju

- To je proizvedeno za nas. Nema tu mučke, znaju to naše mušterije.

Ko je navikao da radi, on tako živi celog života. Mi, muž i ja, trošimo lekove, ali radimo - priča nam Katarina

Šezdesetdevetogodišnja **Katarina Folčan** iz Stare Pazove uvek je bila domaćica, ali uz to proizvodila je voće i povrće za svoju porodicu, doduše uz pomoć ukućana. Sada joj pomaže suprug **Jano**, penzioner, a sinovi, njih dvojica svako ima svoje porodice i svi su zaposleni i uzgred rade zemlju na kojoj seju soju, ječam, pšenicu, kukuruz, suncokret.

Mlađi sin i snaha i dvoje unučadi su sa nama, a stariji i njegova žena sa svoja dva sina žive u zasebnoj kući. Svi radimo. Proizvodimo za sebe, a što pretekne prodamo - kaže Katarina Folčan i u šali dodaje da domaćice nikada ne idu u penziju.

Ona je navikla da uz poslove domaćice radi i baštu, stigne u voćnjak i vinograd u Slankamenačkim Vinogradima, ali i na pijacu.

Deo bašte nam je ovde u Pazovi, a deo u Slankamenačkim Vinogradima - kaže Folčanova koju smo zatekli na staropazovačkoj pijaci gde prodaje i radnim danom. Prodavala je od svega po malo, cveklu, crni i beli luk, zelen i grožđe, sorte

Folčan Katarina na pijaci u Staroj Pazovi

italija, smederevka, slankamenka i hamburg. Na pitanje, kako prodaja ide, odgovara: slabo. Ali, s pijacičnim pazarom dopuni kućni budžet.

Kad bih išla na pijacu cele godine, podmirila bih kućne potrebštine, ali pošto idem samo u sezoni, to nije dovoljno - dodaje.

Za grožđe se hvali da je ove godine dobrog kvaliteta i da će biti i dobrog vina i dodaje da grožđa nemaju puno jer su deo vinove loze povadili i taj deo vinograda pretvorili u baštu i delom zasadili drugo voće, breskve, jabuke, višnje, trešnje, kajsijsje, svega po malo, baš kako treba za kuću. Njihove mušterije znaju da im je roba dobrog kvaliteta jer je proizvedena za njih.

To je proizvedeno za nas. Nema tu mučke, znaju to naše mušterije. Ko je navikao da radi, on tako živi celog života. Mi, muž i ja, trošimo lekove, ali radimo. Rade nam i deca i unučad. Vikendicu i zemlju oko nje pod voćem i vinovom lozom ne daju da se proda. Kažu, vi radite dokle možete, a posle ćemo mi da nastavimo. A kad će te nastaviti, pitam. Pa kad završimo školu, odgovaraju - priča baka Katarina.

Takođe, srećna baka kaže da unučad hoće da pomognu u poljoprivrednim radovima.

Hoće da pomognu. Recimo, kad se bere kukuruz, utovaraju, rade i zato i imaju sve što im treba. Ima, odraslih ljudi koji neće da rade

Znaju mušterije šta je kvalitet

i samo kukaju da nemaju. Pa, kako će biti kad neće da rade. Samo kažu: nema računa ovo, nema računa ono, pa kad nemaš računa, nemaš ni para. Decu od malena treba naučiti da sve rade i da vole zemlju,

bez obzira čime će se u životu baviti - savetuje Katarina Folčan i naglašava da su i snahe prihvatile njen način vođenja domaćinstva iako su zaposlene.

G. Majstorović

Dodeljene nagrade uspešnim novinarima

Nagrađeni novinari

Agrarno novinarstvo sa pravom se može nazvati najvažnijim novinarstvom u Srbiji, a oni koji se bave pisanjem o selu i poljoprivredi imaju svo pravo da se smatraju najelitnijim delom srpske žurnalistike, rečeno je na osmom po redu festivalu „Selo pres“ održanom proteklog vikenda u restoranu „Agropapuka“ u Kukujevcima koji sa pravom nose epitet najrazvijenijeg srpskog sela.

Organizator manifestacije koja je okupila veliki broj novinara iz Srbije i Republike Srpske i u okviru koje su dodeljene i godišnje nagrade za agrarne novinare, kao i nagrade koje tradicionalno dodeljuje Udruženje novinara „Dimitrije Frušić“ iz Sremske Mitrovice bilo je Udruženje kulturnih stvaralaca Srbije „Zavičaj“. Svoju podršku dali su i Unija poljoprivrednih proizvođača

Detalj sa svečanosti

Sremske Mitrovice, Agro Sava AS Hibridi iz Šiminovaca i drugi. Generalni pokrovitelj bila je Industrija mesa „Agropapuk“.

Stručni žiri koji je ocenjivao rad novinara bio je u sastavu prof. dr **Miladin Ševrlić**, profesor poljoprivrednog fakulteta u Beogradu i predsednik Zadrugnog pokreta Srbije, **Čedomir Keco**, urednik lista „Gazdinstvo“ iz Novog Sada i **Tihomir Nestorović** urednik „BN Televizije“ iz Bijeljine.

Dodeljeno je ukupno sedam godišnjih nagrada, tri nagrade „Zlatno zрно Srbije“ i jedna za životno delo.

Nagradu doktor „Petar Drezgić“ koju Udruženje novinara „Dimitrije Frušić“ dodaje za pisanje o selu i životu na selu dobio je novinar „Sremske poljoprivrede“ **Stevo Lapčević** za seriju članaka o porodici Grković, dok je nagradu koju ovo udruženje dodeljuje za reportažu, a koja nosi ime Dimitrija Frušića dobio **Dragorad Dragičević** novinar „Politike“ u penziji.

Godišnje nagrade „Selo pres“ za tekstove o poljoprivredi dobili su **Jelena Subin** iz „Večernjih novosti“

koja je, kako je rečeno veliku pažnju u svom pisanju posvetila borbi protiv GMO, **Zlatko Romić** iz „Radio Subotice“ za veliki broj priloga o selima i poljoprivredi iz Bačke, **Mile Novaković**, urednik dopisništva RTS-a iz

Zlatko Markovinić i Danka Tufegdžić

Prednost primerima dobre prakse

- Izvažavanje iz sela i o selu je od najvećeg značaja za Srbiju koja u opštoj krizi u kojoj se nalazi svoj jedini spas može da pronađe upravo u agraru. Kao ugledne i nagrađene novinare, molim vas da u budućnosti posebnu pažnju u svom pisanju obratite na primere dobre prakse kako bi mogućnost

traženja nekog drugog puta oporavka mimo poljoprivrede sveli na minimum. Jedan od takvih primera je svakako „Agropapuk“, ali i šire gledano selo Kukujevci i samo takvi primeri mogu revitalizovati naša sela, rekao je prof. dr **Miladin Ševrlić**.

Nagrada za Steva Lapčevića

Zrenjanina koji uredno izveštava iz Banata, **Tatjana Lukić** novinarka „BN Televizije“ iz Bijeljine koja je, prema rečima dr Ševrlića uložila veliku hrabrost tokom izveštavanja iz semberjskih poplavljenih sela, **Slađana Jašarević** iz Istočnog Sarajeva za priloge o sarajevsko-romanijskim selima, **Danka Tufegdžić** iz novosadskog „Gazdinstva“ i mitrovačkog radija „Ozona“ za priloge iz oblasti agrara i **Zlatko Markovinić**, urednik „Radio Srema“ za uređivanje i vođenje značajne emisije „Sremska oranica“.

Nagradu „Zlatno zрно Srbije“ koja se dodeljuje medijskim kućama dobili su: u konkurenciji štampanih medija „NIN“, odnosno glavni urednik ovog lista **Milan Čulibrk** za analitičke tekstove, u konkurenciji radijskih medija „Radio Sid“, odnosno njegov urednik **Petar Vejinović** za sistematsko praćenje sremske poljoprivrede i Radio-televizija Srbije u konkurenciji televizija, odnosno **Tanja Dimitrić Mijailović** urednica dopisništva RTS u Šapcu. Nagradu za životno delo dobio je poznati voditelj, prognostičar i idejni tvorac velikog broja emisija iz sveta agrara, sela i poljoprivrede, među kojima se posebno izdvaja „Klupa na šoru“, **Kamenko Katić**.

Svi nagrađeni su pored plakete dobili i paket „Agropapuka“, knjigu kao dar izdavačke kuće „Laguna“, dok je Kamenko Katić na poklon dobio sliku Save Šumanovića.

Buđenje svesti o potrebama srpskog agrara

- Sve što mi novinari posvećeni agraru radimo ima samo jedan cilj, a to je skretanje pažnje onih koji odlučuju na potrebu kontinuiranog ulaganja u poljoprivredu i buđenje njihove svesti o problemima sa kojima se poljoprivredni proizvođači u Srbiji suočavaju. Ukoliko u tome uspeemo, a najbolji pokazatelj biće nam praksa onda možemo reći da smo ostvarili svoj cilj. Do tada nam ostaje da pišemo i radimo i da pokažemo i šta valja kako bi oni neodlučni krenuli stopama uspešnih, rekao je prvi čovek „NIN“-a **Milan Čulibrk**.

Kako je prilikom obilaska hladnjače i ribnjaka „Agropapuka“ istakao autor festivala i urednik „Seoskih novina“ **Miomir Filipović**, cilj okupljanja novinara nije podela nagrada nego ukazivanje na primere dobre prakse kada je reč o izveštavanju o selu i davanje podsticaja generacijama koje dolaze da se u svom radu posvete istraživanju problema sa kojima se meštani ruralnih područja suočavaju, ukazivanju na primere dobre prakse što, kako je napomenuo Kukujevci svakako jesu, i sveukupnoj afirmaciji poljoprivrede i sela.

S. Lapčević
M. Mileusnić

Kamenko Katić primio nagradu za životno delo

Vojvodina je naša najveća fabrika

- Dok sam radio na televiziji, znam da su me pomno gledali oni pravi poljoprivredni proizvođači. Ja sam se trudio da u svoje izveštaje unesem i svoju seljačku dušu, pa sam tako prateći oblake plakao ako je kiša padala u nevreme i smeja se dok je sunce grejalo onda kada je za njim bilo najviše potrebe. Izuzetno sam počastvovan ovom nagradom jer je u plejadi nagrada koje imam ona među pr-

vima koju mi dodeljuju moji Vojvodani. Ceo svoj radni vek sam proveo lutajući po selima, ravnici sam uvek voleo najviše na svetu, toliko da sam se čak preselio u Belegiš gde i danas živim. Lično, sebe smatram Vojvodaninom. To sam lično, ali i profesionalno i velika je čast živeti i raditi u jednom takvom postrojenju kakvo je naše srpsko, vojvodansko selo, rekao je **Kamenko Katić**.

U klanici „Agropapuka“

NAVODNJAVANJE I ODVODNJAVANJE (2)

Gašenje instituta i planova

Moramo čitavu filozofiju ratarske ali delom i voćarske proizvodnje da polako menjamo. To nije jednostavan posao i zato nauka i stručne službe moraju da odigraju značajnu ulogu. Država, ako ne shvati da joj u ovom trenutku najveća pomoć može doći od nauke i dobro organizovane stručne službe, neće rešiti ovaj problem, tim pre što velikih para za ulaganje nema

Pišu: **Stojan Jevtić i Branislav Gulan**

Da se vratimo nauci koja je vaspila 90-ih godina da se ozbiljno krene u istraživanje kako bi predupredili sušu i rešili problem, ili ga barem ublažili, ako nas bude zadesila suša, kao što se to dešava i ove godine. Napravljen je jedan projekat koji je vodio Institut za istraživanje u poljoprivredi Srbije iz Beograda. Na žalost, taj Institut danas ne postoji jer je nekome je smetao pa ga je rasturio. Istraživanja su bila usmerena u nekoliko pravaca.

Zapostavljena istraživanja

Prvo, da se stvore takve sorte i hibridi gajenih biljaka, koji će zahtevati manje vode za istu količinu suve materije ploda. Angažovana je sva naša naučna pamet, ali i eksperti iz inostranstva. Tako je pozvan gospodin Stiven Kvori iz Instituta iz Noriča, i on je na tom projektu veoma pomno radio kao vodeći fiziolog. Istina, Stiven Kvori je i danas u Srbiji, postao je naš građanin i još uvek može ozbiljno da radi na ovom poslu jer ima izuzetne rezultate. Mi smo bili na putu da stvorimo takve sorte, koji bi davali visoke prinose baš na ovom području, naročito kukuruza, ali i još nekih kultura. Na tom poslu su, pored našeg Instituta, bili angažovani i Institut za genetiku iz Kostinbroda u Bugarskoj, Institut iz Sarvaša u Mađarskoj, Institut iz Funduleja u Rumuniji. Na jednom skupu u Zaječaru 1998. godine predstavljani su prvi rezultati istraživanja predstavnicima naučnih instituta i pritom su date vrlo visoke ocene i očekivanja da će se doći do zadovoljavajućih rezultata. Na skupu su prisustvovali i predstavnici iz Australije, Meksika, Hong-Konga, Rusije, Moldavije, Ukrajine,

Mađarske, Bugarske, Turske, Albanije, B i H, Hrvatske. Tada je doneta odluka da se u Zaječaru napravi Centar za istraživanje fenomena suše i biljne proizvodnje. Treba naglasiti da je bila uspostavljena odlična saradnja sa međunarodnom bankom gena ICARDA (Alepo-Sirija) koja ima ogromnu kolekciju gajenih biljaka iz polupustinskog pojasa od Maroka do Kazahstana. Cilj je bio ukrštanje naših sorti sa sortama otpornim na sušu. Nažalost, gašenjem Instituta Srbija, taj projekat nije realizovan. Bolje rečeno, Ministarstvo je već 1999/2000. godine ukinulo takav projekat što je pokazivalo kratkovidnost tadašnje politike koja je vođena u nauci.

Drugo, pored stvaranja novih sorti, oplemenjivanjem biljaka, unošenjem osobina koje imaju biljke gajene u polupustinskim uslovima, istraživanje je bilo usmereno i na agro-tehniku, način obrade zemljišta, konzervaciju vlage, organizovanje plodoreda, sa ciljem da se precizno utvrdi koje biljne vrste treba da budu predusev, koje mogu da budu podusev, međusev, koje su za postrnu setvu.

Treće, poseban deo istraživanja se odnosio na načine navodnjavanja, kako bi se utvrdile optimalne norme zalivanja i koji sistemi najviše odgovaraju različitim tipovima zemljišta, vrstama biljaka i drugim uslovima. Paralelno su istraživani veliki sistemi, tifoni, kišna krila, sistemi "kap po kap", kao i klasični sistemi zalivanja natapanjem. Ovde treba imati u vidu da za neke od navedenih sistema trebaju velike pare. Imajući u vidu da u dobrom delu Srbije ne može da se obezbedi voda, kao što su Šumadija, neki delovi Timočke krajine, delovi zapadne Srbije, dakle, od istraživanja koja su se odnosila na oplemenjiva-

Još u 19. veku razmišljalo se o izgradnji plovnog puta Dunav - Vardar - Egejsko more

Voda stiže na tri odsto njiva

U Srbiji se navodnjava blizu 100.000 hektara oranica, što je oko tri odsto od ukupne obradive poljoprivredne površine, objavio je Republički zavod za statistiku. Zvanično toje tek nešto više od 1,3 odsto. Ali, ima dosta površina koje se navodnjavaju, ali zanično se to ne igde ne vodi! U svetu se navodnjava 17 odsto obradivih površina. Blizu 55 odsto navodnjavanog zemljišta predstavlja ono koje je u vlasništvu porodičnih poljoprivrednih gazdinstava, dok je ostatak navodnjavanih površina u posedu firmi i preduzetnika. Površine koje navodnjavaju pravna lica i preduzetnici u proseku iznose 15,1 hektar, dok individualna poljoprivredna gazdinstva prosečno navodnjavaju 0,1 hektar. U Srbiji je registrovano 631.552 poljoprivrednih gazdinstava.

nimo naviku da sejemo kasne hibride kukuruza, zbog navodno visokog prinosa. Zato što zbog kasnog ubiranja kukuruza trpimo štetu zbog nedozrevanja i pšenicu ne možemo zasejati u optimalnom roku. Dakle, mi i kod pšenice dolazimo u situaciju da zbog kasnije setve imamo niže prinose i nešto kasnije pristanje. I naravno sve one troškove zbog kišnog perioda u koje ulazi kukuruz, pa onda imamo povećane troškove berbe i kvarenja strukture zemljišta. Moramo čitavu filozofiju ratarske ali delom i voćarske proizvodnje da polako menjamo. To nije jednostavan posao i zato nauka i stručne službe moraju da odigraju značajnu ulogu. Država, ako ne shvati da joj u ovom trenutku najveća pomoć može doći od nauke i dobro organizovane stručne službe, neće rešiti ovaj problem, tim pre što velikih para za ulaganje nema.

Ako je država u ovom trenutku siromašna to ne znači da u svojoj strategiji razvoja rešavanje problema suše, putem navodnjavanja kao i rešavanje pitanja vodosnabdevanja, koje sa sušom postaje sve akutnije, treba zanemariti. Naprotiv mora se dugoročno planirati izgradnja većih akumulacija sa kombinovanim namenama, vodosnabdevanje i navodnjavanje, kao i manjih za navodnjavanje.

Možda je vreme da se vizionarski projekat sa početka druge polovine devetnaestog veka o izgradnji plovnog puta Dunav - Vardar - Egejsko more, ponovo iznese na videlo. Time bi Srbija pored međunarodnog plovnog puta rešila i probleme poplava Pomoravlja i njegovog sliva, a takođe i u značajnoj meri problem podzemnih voda i navodnjavanje.

Možda će nas nužda naterati da počnemo da razmišljamo o obezbeđenju vode za navodnjavanje i vodosnabdevanje Šumadije izgradnjom kanala Sava - Velika Morava ili Zapadna Morava i drugih delova Srbije.

Nastaviće se

(Autori Prof. dr Stojan Jevtić, eks ministar poljoprivrede, eks predsednik Privredne komore Srbije i Zadrugno saveza Srbije i Branislav Gulan, član Odbora za selo Srpske akademije nauka i umetnosti i Naučnog društva ekonomista Srbije)

Za pet godina suša odnela nekoliko milijardi evra

nje i stvaranje novih sorti očekivali su se rezultati koji su trebali da značajno umanje negativne efekte suše i obezbede dalji razvoj poljoprivredne proizvodnje. Danas se treba hitno vratiti takvom jednom projektu, jer još uvek imamo domaće naučne pameti, ukazuje ex potpredsednik PKS.

Avioni izazivaju kišu!

Treba iskoristiti još jedno rešenje koje je rezultat naše domaće nauke, a to je izazivanje kiše pomoću aviona. Već nekoliko godina se čine pokušaji da se na području Kikinde, Novog Kneževca, Čoke, jednog vrlo aridnih područja, proveriti jedan takav model, a da drugo eksperimentalno polje bude polje Kokinog broda, jer bi se na taj način pokazalo da se na ovaj način

mogu rešavati i problemi energetike, odnosno akumulacija za naše hidroelektrane. Čitav sistem je već zaokružen. Naša privredna avijacija je mogla da se uključi na tom polju, naša nauka, Hidro meteorološki zavod koji već ima spremljen projekat. Radilo se o malim parama koje je trebalo da se obezbede da bi se eksperiment izveo. Propustili smo nekoliko godina kada je to moglo da se pokaže i potvrdi. Ne tvrdim da to može biti konačno rešenje našeg problema koji nas čeka, ali može da pomogne u određenim trenucima, priča Jevtić.

Kada je u pitanju istraživanje koje nauka treba da organizuje, a struka treba da proveru, veoma je važno da se počne sa razmišljanjem i o alternativnim biljnim vrstama koje mogu da zamene sadašnje kulture. Primera radi, kukuruz može da supstituiše tritikale. Tritikal je međuvrtni hibrid između pšenice i raži. Ima kvalitet raži, a prinos pšenice. Može da rodi i deset tona po hektaru i ima vrlo visok sadržaj proteina.

Da ne bude zablude, mi kada bude-mo imali i 600 mililitara vodenog taloga po kvadratnom metru, uvek ćemo biti u opasnosti od pripeka koje se javljaju krajem juna i početkom jula, a koje uvek mogu da prepolove rod pšenice, ukoliko se jave u periodu mlečne zrelosti, pa čak i voštane zrelosti, jer može doći do toplotnog udara. Tada velike štete mogu biti nanete i kukuruzu ali i povrtarskim i voćarskim kulturama. Dakle, agronomska struka ima ozbiljan zadatak - da radi na uvođenju domaćih sorti ali i introdukciji stranih sorti koje mogu da imaju kraću vegetaciju i mogu da izbegnu pripeke.

Dugoročno planirati

Mi u našoj filozofiji proizvodnje moramo da razmišljamo kako da prome-

Štete veće od pet milijardi evra

Ukupne materijalne štete izazvane ekstremnim klimatskim i vremenskim uslovima od 2000. do 2015. godine u Srbiji procenjuju se većim od pet milijardi evra, a više od 70 odsto gubitaka izazvano je sušom i visokim temperaturama. Ministarka poljoprivrede u Vladi Srbije Snežana Bogosavljević - Bošković, na javnom slušanju koje je organizovao Odbor Skuštine Srbije za zaštitu životne sredine rekla je da su poplave 2014. godine prouzrokovale takođe velike štete, a da je cilj resornog ministarstva da proceni dugoročne investicije u prioritetne akcije za smanjenje rizika i adaptaciju na izmenjene

klimatske uslove izradi do kraja godine. Ministarka je navela da će te procene biti izrađene na osnovu analiza pogodnosti, pre svega, u sektorima hidrologije i vodnih resursa, šumarstva i vodoprivrede. Prve globalne procene šteta su bile 1,5 milijardi evra!

Kako je rekla, izrada strategije borbe protiv klimatskih promena jedan je od prioriteta i plan je da se do kraja 2018. godine definišu ciljevi smanjenja efekta promene klime na nacionalnom nivou. Snežana Bogosavljević Bošković je navela da Srbija sa svojim ukupnim emisijama gasova sa efektom staklene bašte

ne doprinosi značajno globalnim emisijama, ali da je ona u 2013. smanjena za 3,5 odsto u odnosu na 2010. godinu i 25,1 odsto u odnosu na 1990. godine. Suštinski verujemo da je potrebno učiniti maksimalne napore kako bi mogućnosti smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte bile takve da maksimalno doprinose globalnoj borbi protiv klimatskih promena, ali da ne ugrožavaju nacionalne interese i ciljeve razvoja", rekla je ministarka na javnom slušanju "Klimatske promene kao realnost u Srbiji i EU - izazovi, odgovori i mogućnosti".

EROZIJA ZEMLJIŠTA

Zemljište – najvažniji čini­lac poljoprivredne proizvodnje

Zemljište je najvažniji čini­lac poljoprivredne proizvodnje. Proces nastanka zemljišta je veoma dug, a ono može biti uništeno u vreoma kratkom vremenskom periodu

Piše: **Dejan Stepanović, dipl. ing.**
PSS Sremska Mitrovica

Zemljište je površinski rastresiti sloj Zemljine kore nastao razgradnjom stena i taloženjem organskih i mineralnih materija [2]. Komponente zemljišta: Organska materija (Mrtvi ili u stanju raspadanja ostaci biljaka i životinja koji daju hranljive materije zemljištu i zadržavaju vodu), živi organizmi, minerali (Neorganska materija i to je pesak, prah i glina), voda i vazduh. Zemljište je najvažniji čini­lac poljoprivredne proizvodnje. Proces nastanka zemljišta je veoma dug, a ono može biti uništeno u vreoma kratkom vremenskom periodu. Poravka zemljišta je veoma komplikovan i skup proces, te se zemljište za mora zaštititi od svih degradacija. Smatra se da je zemljište obnovljiv čini­lac, ali proces nastanka i obnavljanja je veoma dug, i zato se mora maksimalno zaštititi od svih vrsta degradacije.

Degradacija zemljišta

Postoje dva tipa degradacije zemljišta: Odošenje zemljišta erozijom (slika 1) i oštećenje unutar profila.

Erozija je promena površinskog sloja zemljišta koje je uslovljeno uticajem vetra, kiše, mraza, snega, temperature, tekućih voda. Oštećenje unutar profila je uslovljeno pogoršanje hemijskih, bioloških i fizičkih osobina zemljišta [1]. Najčešće erozija je izazvana prirodnim procesima ali na nju može uticati i čovek. Zemljište u Srbiji izloženo je mnogim procesima degradacije, od kojih je najčešći, a i najopasniji proces erozije zemljišta vodom. Preko 80% zemljišta u Srbiji izloženo je procesu erozije [4].

Erozija zemljišta vodom

Klasifikacija vodne erozije:

a. Pluvijalna (erozija izazvana kišnim kapima)

Slika 6: Poplave u Srbiji

Slika 4: Bujična erozija

b. Fluvijalna (usled dejstva tekuće vode) (slika 3)

c. Bujična (kombinacija kiše, tekuće vode i urvinski procesa) (slika 4)

d. Glacijalna (usled dejstva leda)

Od svih vrsta erozija najzastupljenija je takozvana fluvijalna ili rečna erozija. To je proces pri kojem reka oblikuje reljef. Akumulativni oblici fluvijalne erozije su nagomilavanje i taloženje razorenog i odnešenog materijala. Erozija nastaje odošenjem i ispiranjem zemljišta i akumulacijom usled poplave.

Degradacija zemljišta poplavama

Poplave izazivaju eroziju zemljišta velikih razmera (slika 6), i najčešće dovode do na jednom strani gubitka dela zemljišta a na drugoj strani nanošenja i taloženja tog dela zemljišta.

One imaju direktan uticaj na zemljište, taloženje najsitnijih čestica praha i gline omogućavaju da takvo zemljište ima kapilarno kretanje vode i smanjuje vodopropustljivost. Ovim se povećava

Slika 3: Fluvijalna erozija

gustina zemljišta-specifična masa a to smanjuje poroznost (od toga zavisi vodno vazdušni režim zemljišta) povećava vlažnost i smanjuje vazduh a od toga zavisi život biljaka. Sa porastom vlage takva zemljišta postaju plastična, imaju svojstva gline, ne menjaju oblik bez preloma i zadržavaju oblik nakon sušenja. Ova zemljišta su tvrda kada su suva, lepljiva kada su mokra. Ove osobine su jako loše u pogledu obrade zemljišta i iziskuju jaku mehanizaciju i povećanu potrošnju goriva. Smanjena vodopropustljivost dovodi do pojave vodenih ogledala na zemljištu a veća količina gline uslovljava slabije oticanje i zbog toga je nemoguće primeniti agrotehničke mere u optimalnom roku. Poplave mogu doneti veću količinu hemijskih đubriva na bazi amonijaka, Fe i S a time povećavaju kiselost zemljišta. Da bi se na kiselim zemljištima ostvarili dobri prinosi mora se vršiti agrotehnička mera kalcifikacije koja je veoma skupa. Voda rastvara azot u zemljištu i odnosi ga u dublje slojeve a na kraju u kanale i reke, time zagađujemo vodotokove.

Zagađenje površinskih, stajanih i tekućih voda nitratima dovodi do narušavanja biološke

ravnoteže i do nestanka vodenog sveta a ako dospe u podzemne vode direktno ugrožavaju zdravlje ljudi [5]. Poplave izazivaju gubitak korisnih gljiva u zemljištu koje mobilizuju zemljište na bazi hranljivih sastojaka. Da bismo ponovo uspostavili sistem i vratili gljivice treba nam vremena i sredstava. Poplavni talas može doneti i toksine koji onemogućavaju biljnu proizvodnju, a treba im određeni period da se razlože i postanu bezopasni za biljke. Poplavna područja najčešće imaju povećanje teških metala u zemljištu. Obnovljanje zemljišta posle poplava uključuje popravku teksture, strukture, kapacitet zadržavanja vode, dostupnost hraniva, mikrobiološke aktivnosti i dr.

Literatura: [1] Zaštita zemljišta od degradacije, P. Sekulić, R. Kastori, V. Hodžić Novi Sad 2003.; [2] Meliorativna pedologija, N.S. Miljković 2005.; [3] Fizička zemljišta, B. Gajić, 2006.; [4] Zbornik međunarodnih naučnih skupova, Ličina Vlado i saradnici, 2011.; [5] Nitratna direktiva 91/676/ECC; [6] Foto- Tanjug; [7] Republičkog geodetskog zavoda.; [8] Internet Wikipedija

BILJEM PROTIV KARCINOMA

Veza hrane i kanceroznih bolesti

(Prenosimo izvode iz knjige "Lekovitim biljem protiv karcinoma", autor Momčilo Moci Srećković, Slobomir 2015.)

Rak se može „uneti“ kroz usta! Naučno je potvrđeno da način ishrane i te kako utiče na učestalost pojave pojedinih vrsta raka, pa preporuka glasi: Neka na stolu uvek se nađu povrće i voće i druga hrana bogata celulozom. Ne preterujte sa uzimanjem mesa. Vodite računa o svojoj „liniji“ – nemojte se ugojiti.

Gotovo trećina kanceroznih oboljenja u direktnoj je vezi sa ishranom.

O povezanosti hrane i kanceroznih bolesti prvi put je počelo da se govori početkom šezdesetih godina, ali se ozbiljnijim ispitivanjima pristupilo tek u poslednjih petnaestak godina. Došlo je se do dosta pouzdanog zaključka da se unošenjem hrane koja sadrži dosta voća i povrća smanjuje mogućnost oboljenja od raka probavnog sistema (od jednjaka preko debelog creva do rektuma).

Rak debelog creva i rektuma mnogo se češće javljaju u zemljama čiji žitelji troše veće količine mesa, zanemarujući povrće. Ishrana zasnovana na svinjskom i goveđem mesu nosi opasnost od pojave raka debelog creva više nego jelovnik sastavljen od pilećeg mesa ili ribe.

Neka druga istraživanja pokazala su da – možda – postoji uzročna veza između prosečnog konzumiranja tako-

zvanih „crvenih mesa“ i pojave raka dojke. Dok ovakvi nalazi još zahtevaju temeljnu naučnu proveru, već se dobro zna da su kuvana mesa manje uzročnici kanceroznih oboljenja od prženih i pripremljenih na roštilju. Posna mesa su zdravija od masnijih, a sve vrste masne hrane, po ocenama pojedinih lekara, vrlo verovatno doprinose pojavi raka prostate, dojke i debelog creva.

Neki naučni radovi pokazuju da veća koncentracija nitrata u hrani ili vodi za piće povećava rizik od pojave rizik od pojave raka jednjaka i stomaka. Faktor povećanog rizika jednjaka su vrući napici – preporučuje se zato da se kafa i čaj ne piju vreli. Istovremeno, ovim omiljenim napicima dat je i zvaničan lekarski „blagoslov“ – oni ne izazivaju niti podstiču pojavu raka.

Istraživanja još nisu okončana, da se još tačno zna kolika je povezanost ishrane i kanceroznih oboljenja. Možda će se konačan sud izreći tek kad se budu saopštili rezultati veoma ambicioznog evropskog istraživanja koje finasira Evropska komisija u Beiselu. Punihi deset godina pratiće se režim ishrane 300.000. žitelja raznih evropskih zemalja, a nakon svake godine stručnjaci će preporučivati i upoređivati dobijene rezultate.

Lečenje od malignih oboljenja vrše se hiruškim putem, zračenjem (radioterapijom), i primenom naročitih lekova (hemoterapija, citostatiki) pojedinačno ili zajedno.

Hiruško odstranjivanje tumora

Hiruško odstranjivanje tumora može da bude uspešno, naročito kada se bolest otkrije na vreme, i to pre nego što se proširi na druge delove tela. Hiruškim zahvatom novotvorina mora da se odstrani u celini, da se nebi ponovo javila, te je stoga potrebno da se bolesnim, otkloni i deo okolnog, zdravog tkiva.

Operativno lečenje može da se primeni i kada se tumor proširio na druge delove tela, u cilju olakšanja tekoba ili ublažavanja komplikacija. Tako naprimer tumor tankog creva može da dovede do stvaranja prepreke, koja će da dovede do smrtnog ishoda ako se ne otkloni hiruškim putem. Odstranjivanje tumora dovodi do smanjenja tekoba i bolesniku se produžava život, mada postoje metastaze koje vremenom mogu da dovedu do smrtnog ishoda.

Radioterapija

Izlaganje tumora zračenju ima za cilj da uništi maligne ćelije, a da pri tome ne dovede do oštećenja okolnog zdravog tkiva. Rak kože i testisa, kao i Hodžkinova bolest, su maligna oboljenja koja se uspešno leče radioterapijom.

Terapija zračenjem uključuje primenu rentgenskih zraka, gama zraka, i radioaktivnih izotopa. Rentgenski i gama zraci se stvaraju u posebnim aparatima u vidu tankih snopova koji su usmereni tačno na mesto na kome se tumor nalazi. Radioaktivni izotopi se obično postavljaju u male kutije i nameštaju uz telo uz sam tumor. Veliki broj različitih izotopa se upotrebljava za lečenje malignih oboljenja, a pojedini mogu da se vežu za neke materije koje se iskorišćavaju u određenim organima. Tako naprimer radioaktivni jod se primenjuje u lečenju zloćudnih tumora štitne žlezde.

Terapija zračenjem se zasniva na činjenici da su tumorske ćelije, koje se veoma brzo dele, mnogo osetljivije na radioaktivne zrake od normalnih.

Zračenjem se, takođe, uništavaju i mali krvni sudovi koji hrane maligne

Već se dobro zna da su kuvana mesa manje uzročnici kanceroznih oboljenja od prženih

ćelije, pa i one zbog toga propadaju.

Lečenje zračenjem se obično svodi u toku nekoliko nedelja, svakodnevno ili u određenim vremenskim razmacima.

Cilj ovakvog načina terapije je da maligne ćelije prime dovoljnu količinu zračenja koja će ih uništiti, a da se pri tome manje oštete okolne, zdrave ćelije.

Učestalost i dužina zračenja zavise od mesta na kome se tumor nalazi, jer pojedina tkiva upijaju mnogo više radioaktivnih zraka od svih ostalih.

Uzredna dejstva u toku radioterapije su česta, jer je praktično nemoguće sprečiti oštećenja normalnih ćelija zračenjem. Lečenje zračenjem je najčešće praćeno zamorom i gubitkom apetita, kao i crvenilom kože na mestu ulaska zraka u telo. Ostala sporedna dejstva zavise od mesta koje se izlaže zračenju. Tako naprimer jajnici i testisi su veoma osetljivi i kao posledica zračenja ovih organa može da nastane neplodnost. Zračenje u predelu trbuha može da dovede do proliva, a u predelu vrata do gušobolje i otežanog gutanja..

Citostatiki (hemoterapija)

Terapija lekovima koji deluju na tumorske ćelije (citostatiki) obično se primenjuje u slučajevima kada se zloćudna novotvorina uvećala, tako da je hiruško lečenje nemoguće, ili proširila po telu, kao naprimer u slučaju leukemije ili metastaza.

Hemoterapija, za razliku od hiruškog lečenja i zračne terapije, deluje na čitav organizam, uključujući i zdrave ćelije.

Citostatiki su hemijske materije čiji se uticaji ispoljavaju na ćelije koje se ubrzano razmnožavaju, kao što je to slučaj sa malignim ćelijama.

Upotreba citostatika se pokazala uspešnom u pojedinim malignim oboljenjima krvi i limfnog tkiva, koja se retko javljaju, dok su oni zloćudni tumori koji su više zastupljeni, uglavnom otporni na ovu vrstu lečenja.

Hemoterapija se često primenjuje zajedno sa radioterapijom i hiruškim putem lečenja može da pomogne da se unište maligne ćelije koje su se izdvojile od prvobitne tumorske mase.

Citostatiki deluju na normalne ćelije koje se aktivno razmnožavaju, naročito na ćelije koštane srži, jajnika, testisa, creva i kože i zbog toga imaju veoma izražene sporedne efekte. Osnovni princip na kome se zasniva primena citostatika je da se odabere ona količina i vrsta lekova koja uništava maligne ćelije, a ima minimalno štetno dejstvo na ostale ćelije tela. Sporedno delovanje citostatika se ispoljava u vidu mučnine, zamora, zatvora i pojave ranica u ustima.

Postoje, međutim, neki drugi lekovi koji ublažavaju ove uzgredne efekte hemoterapije, pa se ona ipak primenjuje u svim slučajevima, gde može da dovede do izlečenja ili da produži život bolesniku.

Nove, delotvornije vrste citostatika sa smanjenim obimom sporednih dejstava se stalno pronalaze i uvode u upotrebu.

Interferon je proizvod koji u ćelijama organizma nastaje pod dejstvom virusa i smatralo se da je delotvoran u lečenju pojedinih malignih oboljenja, mada novija ispitivanja nisu dala zadovoljavajuće rezultate.

Razvoj imunologije daje nadu da će pojedini tumori, u budućnosti, moći da se izleče.

Imunološki sistem mnogih bolesnika, moći će da se izleče. Imunološki sistem mnogih bolesnika od raka pokazuju izvestan poremećaj funkcije i ukoliko bi on mogao da se podstakne na veštački način to bi moglo da pomogne organizmu da uništi maligne ćelije.

Imunologija takođe, može da bude od koristi u otkrivanju načina da se delovanje citostatika usmeri isključivo na maligne ćelije. Tako naprimer vezivanjem ovih lekova za monoklonalna antitela koja prepoznaju površinske antigene na malignim ćelijama one se uništavaju, a normalne ćelije su pošteđene i ne dolazi do ispoljavanja sporednih dejstava citostatika.

(Nastaviće se)

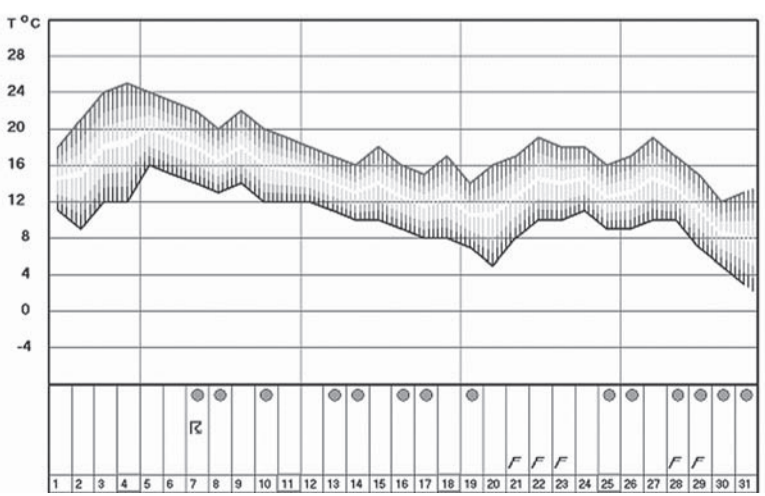
Stari recepti Valjušci

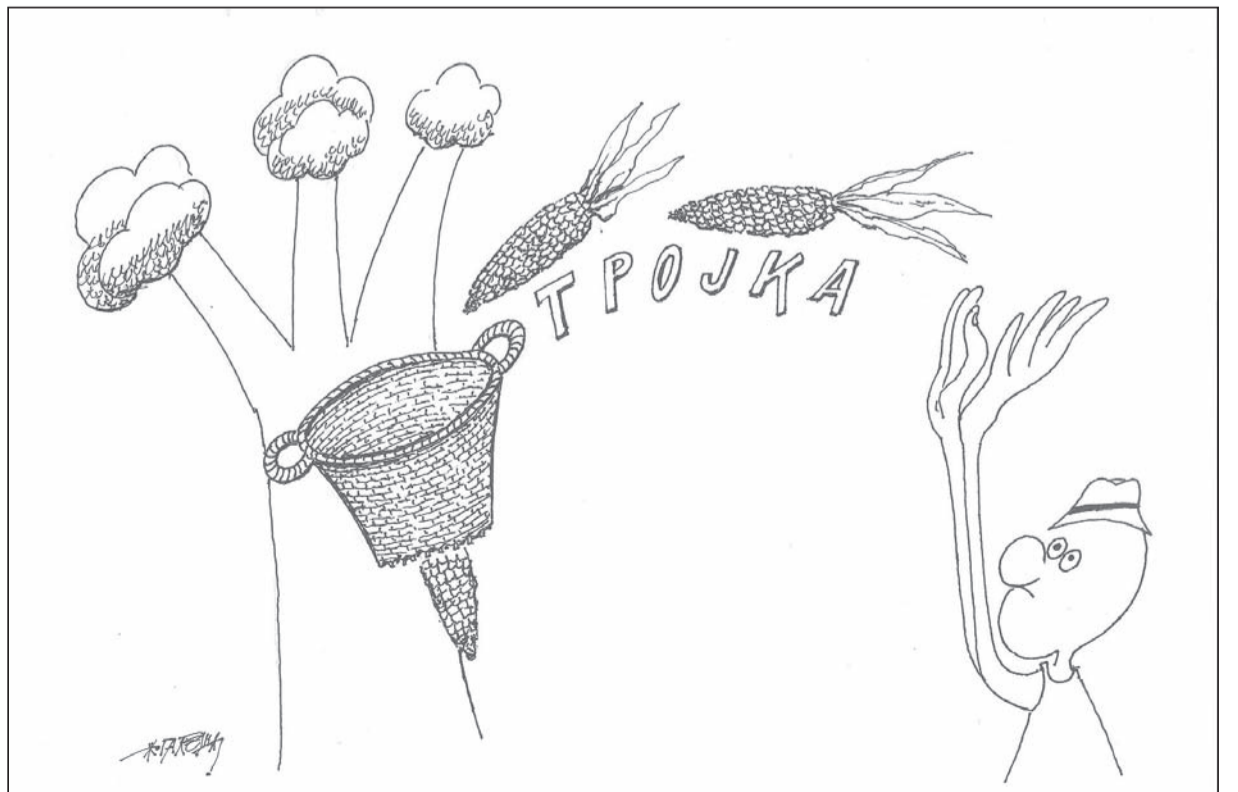
Priprema: Oljuštiti i na sitnije kocke iseći krompir, te ga skuhati u posoljenoj vodi. U šerpu sipati više vode, dodati kašiku soli i čekati da provri. Za to vreme od pola litra hladne vode i oko 900 g brašna umesiti lepo, glatko testo. Testo iseći na trake i praviti valjuške. Zatim valjuške iseći, kidati i ubacivati u šerpu sa ključalom vodom. (Dok ih kidate, pokušajte prstima da ih tanjite). Kuvati oko desetak minuta, dok se ne podignu na površinu. Na masti izdinstati 2 glavice sitno seckanog crnog luka, malo posoliti, sipati vrlo malo vode (da luk postane još mekši), pomešati i dodati 2 pune kašičice slatke crvene mlevene paprike. U luk dodati kuvan i grubo izgnječen krompir, izmešati, a zatim ubaciti i valjuške.

Potrebno je: 800 gr sitnije seckanog krompira, malo soli, 1/2 l hladne vode, 900 g brašna (TIP – 400 oštro), 1 kašika soli, 2 kašičice slatke crvene mlevene paprika, 2 pune kašičice masti, 2 glavice sitno seckanog crnog luka.

Prognoza vremena do kraja oktobra

☁ ГРМЉАВИНА ☼ КИША ☼ МАГЛА ☼ СНЕГ ☼ ВЕТАР – МАКСИМАЛНА ТЕМП. – МИНИМАЛНА ТЕМП.

Promet roba na Produktnoj berzi

od 5. 10. do 9. 10. 2015.

Najvažnije iz protekle nedelje:

- Rast cene kukuruza
- Blagi pad cene pšenice
- Dešavanja na svetskim berzama

Tržište se polako budi. Pšenica je u okvirima očekivanih cenovnih variranja, dok su cene kukuruza i soje u blagom porastu. Promet od 1.000 tona robe je za 53,85% veći u odnosu na prethodnu nedelju. S obzirom na nešto veće prisustvo soje u strukturi prometa, ukupna finansijska vrednost robe koja je bila predmet berzanske trgovine je srazmerno veća u skladu sa tim povećanim procentom učesća robe veće pojedinačne vrednosti i iznosila je 29.470.250 dinara, što je rast od 131,26% u odnosu na isti podatak iz prethodne nedelje.

Nepovoljni vremenski uslovi za berbu kukuruza usporili su ovaj veliki sezonski posao naših poljoprivrednika. Tržište deli sudbinu žetvene kampanje, što se ogleda u relativno maloj ponudi kukuruza novog roda. Ono što je značajno za ovo tržište jeste podatak da cena novog kukuruza već drugu nedelju za redom raste. U protekloj nedelji ova roba se prodavala po prosečnoj ceni od 17,16 din/kg (15,60 bez PDV). U odnosu na prethodnu nedelju to je rast od 1,04%. Ovaj rast je potpuno korelativan sa tendencijama na referentnim svetskim i regionalnim

Pregled zaključenih i ponuđenih količina, kao i dijapazon zaključenih i ponuđenih cena poljoprivrednih proizvoda tokom protekle nedelje, dati su u sledećoj tabeli:

ROBA	PONUĐENA KOLIČINA (t)	CENA PONUDE DIN/KG SA PDV-OM	ZAKLJUČENA KOLIČINA (t)	ZAKLJUČENA CENA DIN/KG SA PDV-OM	PROMENA U ODNOSU NA PRETHODNU NEDELJU
Kukuruz, rod 2015.	100	17,05-17,27	100	17,05-17,27	+1,04%
Pšenica, rod 2015.	275	19,69-19,91	275	19,69-19,91	-1,29%
Soja, rod 2015.	250	45,10	250	45,10	+0,74%
Sojina sačma, min. 44%	25	45,40	25	45,40	-
Pšenica, rod 2015. isporuka 18.10.2015.	250	20,90	250	20,90	-
Soja, rod 2015. isporuka 20.10.2015.	100	44,55	100	44,55	-

tržištima. Kako će sve to izgledati u periodu kada ponuda bude značajno veća i kada izvoznici kandiduju svoju tražnju, pokazaće naredne nedelje.

Posle dvonedeljnog stagniranja cena pšenice je blagom padu. On iznosi 1,29% u odnosu na cenu iz prethodne nedelje. Imajući u vidu kretanje cene u toku same nedelje, kao i činjenicu

da na cenu bitno utiču i elementi kvaliteta koji nisu definisani SRPS standardom, a koji bitno definišu tržišnu poziciju ove robe, ovaj pad ne možemo smatrati tendencijom koja ima neku dalju perspektivu pada cene. Inače prosečna cena trgovanja je iznosila 19,87 din/kg (18,06 bez PDV). Iz sektora roba tzv. "soja kompleksa"

u protekloj nedelji se trgovalo i sojinim zrnim i posle dužeg vremena i sojinom sačmom sa 44% proteina. Sojom se trgovalo po jedinstvenoj ceni od 45,10 din/kg (41,00 bez PDV), što je u odnosu na prethodnu nedelju rast od 0,74%. Sojina sačma sa 44% proteina je prodavana preko novosadske berze po ceni od 53,40 din/kg (44,50 bez PDV).

PRODEX

Ovonedeljni rast obima prometa na „Produktnoj berzi“, sa aspekta cenovnih promena nije doneo mnogo toga.

Mada je početkom nedelje cena kukuruza nastavila da raste do 15,70 din/kg, bez PDV-a, do kraja iste se vratila na svoj prošlonedeljni nivo od 15,50 din/kg, bez PDV-a. Istovremeno je cena pšenice blago pala i to za 0,30 din/kg, dok je ovonedeljna cena soje blago porasla za istih 0,30 din/kg.

Kako se zna da pšenica ima dominantiju ulogu u vrednosnoj korpi PRODEX-a, u odnosu na soju, uz podatak o relativno stabilnoj ceni kukuruza, jasno je da je i indeksna vrednost PRODEX-a pratila cenovni trend pšenice, odnosno njen blagi cenovni pad.

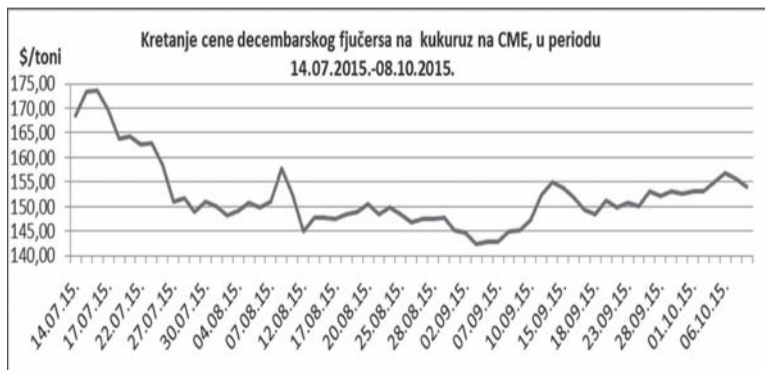
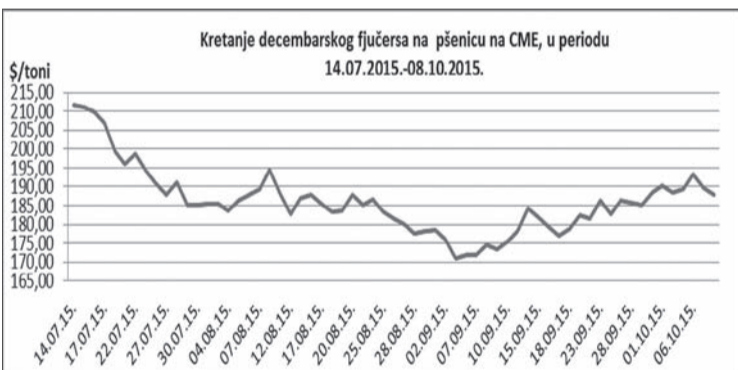
U odnosu na prošli petak PRODEX beleži minimalni pad od 0,26 indeksnih poena, beležeći svoju aktuelnu indeksnu vrednost od 203,24 poena.

Cene poljoprivrednih proizvoda u protekloj nedelji na vodećim robnim berzama su bile sledeće:

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP, DECEMBARSKI 2015.

	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Pšenica	188,57 \$/t	189,38 \$/t	193,35 \$/t	189,82 \$/t	187,91 \$/t
Kukuruz	153,22 \$/t	154,88 \$/t	156,77 \$/t	155,74 \$/t	154,01 \$/t

Prevashodni uticaj na kretanje cena žitarica na čikaškoj berzi početkom nedelje je imao predstojeći izveštaj USDA-a i očekivanja trgovaca da će u njemu biti potvrđene njihove procene o

smanjenju raspoloživih količina kukuruza i soje. Krajem nedelje je uzimanje profita i pokrivanje dugih pozicija od strane fondova dovelo do pada cena fjučersa na pšenici i kukuruz. Pšenica sa

oktobarskom isporukom je na samom kraju nedelje prometovana po ceni koja je za 1,31% niža u odnosu na prošlu nedelju, do j je kukuruz sa isporukom decembru skuplji za 0,67%.

BUDIMPEŠTA	
PŠENICA	KUKURUZ
153,02 EUR/t (futures dec 15)	142,80 EUR/t (futures nov 15)

EURONEXT PARIZ	
PŠENICA	KUKURUZ
176,25 EUR/t (futures dec 15)	161,75 EUR/t (futures nov 15)

Izvoznici iz zapadne Evrope se muče oko izvoza velikog roda pšenice, jer su se kupci, pre svega sa severa Afrike, prebacili na jeftiniju pšenicu iz istočne Evrope. Jaka konkurencija bi mogla da umanjí profit velikih EU izvoznika, Francuske i Nemačke, u godini kada je pšenica odličnog kvaliteta.

U Parizu je pšenica u poslednjih nedelju dana poskupela za 1,56%, a kukuruz za 2,32%.

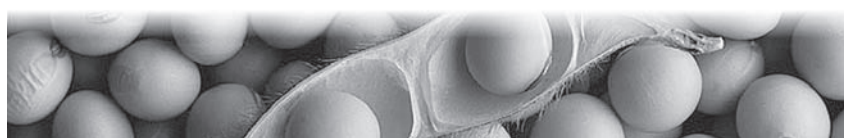

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP

	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Soja, zrno, nov 15	321,22 \$/t	324,89 \$/t	326,29 \$/t	327,39 \$/t	323,79 \$/t
Sojina sačma, okt 15	298,50 \$/t	301,00 \$/t	301,80 \$/t	305,20 \$/t	303,80 \$/t

Trgovci takođe procenjuju da će u novom izveštaju američkog Ministarstva poljoprivrede biti revidirane procene za domaću soju, gde se očekuje smanjenje zaliha ove uljarice.

U odnosu na kraj prošle nedelje fjučers na soju je skuplji za 4,56%, a na sojinu sačmu za 0,40%

*Objavljeni nedeljni ponderi cena nisu zvaničan podatak, usled činjenice da su obuhvaćeni podaci o trgovanju do trenutka štampanja informatora.

E-mail: nsberza@eunet.rs,
internet sajt: www.proberza.co.rs
INFO SLUŽBA
021/443-413 od 7³⁰ do 14³⁰

SPONZOR
Francuski hibridi kukuruza i suncokreta
Limagrain d.o.o.
21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
miroslav.sidor@limagrain.com
branimir.alivjvodic@limagrain.com
www.limagrain.rs

VOĆE 5.10.2015. - 12.10.2015.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Ananas (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	180.00	180.00	180.00	rast	slaba
2	Banana (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	120.00	125.00	125.00	rast	dobra
3	Borovnica (sve sorte)	Domaće	kg	1200.00	1200.00	1200.00	-	vrlo slaba
4	Breskva (sve sorte)	Domaće	kg	50.00	85.00	75.00	rast	prosečna
5	Dunja (sve sorte)	Domaće	kg	70.00	110.00	80.00	pad	slaba
6	Grepfrut (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	180.00	180.00	180.00	bez promene	prosečna
7	Grožđe (belo ostale)	Domaće	kg	75.00	100.00	75.00	pad	dobra
8	Grožđe (crno ostale)	Domaće	kg	75.00	85.00	75.00	pad	dobra
9	Jabuka (Ajdared)	Domaće	kg	40.00	45.00	40.00	bez promene	dobra
10	Jabuka (Delišes ruž.)	Domaće	kg	50.00	55.00	55.00	bez promene	slaba
11	Jabuka (Delišes zlatni)	Domaće	kg	45.00	55.00	50.00	bez promene	prosečna
12	Jabuka (Greni Smit)	Domaće	kg	45.00	55.00	50.00	bez promene	prosečna
13	Jabuka (Jonagold)	Domaće	kg	40.00	45.00	45.00	bez promene	prosečna
14	Jabuka (Melrouz)	Domaće	kg	40.00	45.00	40.00	bez promene	vrlo slaba
15	Jabuka (Mucu)	Domaće	kg	35.00	45.00	45.00	pad	prosečna
16	Jabuka (ostale)	Domaće	kg	45.00	55.00	50.00	pad	slaba
17	Kivi (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	100.00	100.00	100.00	pad	slaba
18	Kivi (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	150.00	160.00	150.00	pad	slaba
19	Kruška (Viljamovka)	Domaće	kg	65.00	80.00	80.00	pad	dobra
20	Kruška (Viljamovka)	Domaće	kg	90.00	100.00	100.00	bez promene	prosečna
21	Kruška (ostale)	Domaće	kg	55.00	70.00	70.00	pad	dobra
22	Kruška (ostale)	Domaće	kg	90.00	100.00	100.00	pad	prosečna
23	Kupina (sve sorte)	Domaće	kg	300.00	300.00	300.00	bez promene	vrlo slaba
24	Lešnik (očišćen)	Domaće	kg	900.00	1000.00	1000.00	pad	slaba

POVRĆE 5.10.2015. - 12.10.2015.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Blitva (sve sorte)	Domaće	veza	13.00	15.00	15.00	bez promene	prosečna
2	Boranija (olovka)	Domaće	kg	100.00	110.00	100.00	-	vrlo slaba
3	Boranija (šarena)	Domaće	kg	100.00	110.00	100.00	bez promene	prosečna
4	Boranija (žuta)	Domaće	kg	100.00	120.00	120.00	rast	slaba
5	Brokola (sve sorte)	Domaće	kg	130.00	150.00	130.00	pad	prosečna
6	Celer (sve sorte)	Domaće	kg	50.00	70.00	60.00	bez promene	dobra
7	Cvekla (sve sorte)	Domaće	kg	25.00	30.00	25.00	bez promene	dobra
8	Karfiol (sve sorte)	Domaće	kg	60.00	80.00	70.00	pad	prosečna
9	Kelj (sve sorte)	Domaće	kg	60.00	70.00	60.00	bez promene	vrlo slaba
10	Krastavac (Kornišon)	Domaće	kg	70.00	120.00	80.00	bez promene	dobra
11	Krastavac (salatar)	Domaće	kg	45.00	50.00	50.00	bez promene	slaba
12	Krastavac (salatar)	Domaće	kg	35.00	40.00	40.00	bez promene	dobra
13	Krompir (beli)	Domaće	kg	30.00	40.00	35.00	rast	dobra
14	Krompir (crveni)	Domaće	kg	30.00	40.00	35.00	rast	dobra
15	Kupus (sve sorte)	Domaće	kg	25.00	40.00	30.00	rast	prosečna
16	Luk beli (sve sorte)	Domaće	kg	300.00	350.00	350.00	rast	dobra
17	Luk crni (mladi)	Domaće	veza	20.00	25.00	22.00	bez promene	vrlo slaba
18	Luk crni (sve sorte)	Domaće	kg	25.00	40.00	30.00	bez promene	dobra
19	Paprika (Babura)	Domaće	kg	50.00	75.00	60.00	pad	dobra
20	Paprika (ljuta)	Domaće	kg	150.00	200.00	170.00	bez promene	slaba
21	Paprika (ostala)	Domaće	kg	55.00	90.00	65.00	pad	dobra
22	Paprika (sljja)	Domaće	kg	50.00	85.00	60.00	pad	dobra
23	Paradajz (chery)	Uvoz(uvoz)	kg	350.00	350.00	350.00	pad	vrlo slaba
24	Paradajz (chery)	Domaće	kg	200.00	300.00	250.00	pad	slaba
25	Paradajz (sve sorte)	Domaće	kg	75.00	85.00	80.00	bez promene	prosečna

IZVEŠTAJ ZA ŽITARICE, ULJANE KULTURE I KRMNO BILJE

* Kvalitet proizvoda je prema JUS standardima ukoliko drugačije nije naznačeno

GAZDINSTVO Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	21.00	23.00	22.00	pad	prosečna

MALOPRODAJA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	21.00	24.00	22.00	pad	prosečna
2	Lucerkino brašno (min 15% proteina)	džak 25kg	Domaće	kg	40.00	50.00	45.00	bez promene	slaba
3	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	24.00	27.00	25.00	bez promene	slaba
4	Sojina sačma (44% proteina)	džak 33kg	Domaće	kg	70.00	85.00	75.00	pad	slaba
5	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	18.00	21.00	19.00	bez promene	dobra

PIJACA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	18.00	24.00	20.00	pad	dobra
2	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25kg	Domaće	kg	20.00	22.00	21.00	rast	dobra
3	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	21.00	24.00	23.00	pad	slaba
4	Sojino zrno	džak 50kg	Domaće	kg	40.00	60.00	50.00	bez promene	slaba
5	Stočni ječam	džak 50kg	Domaće	kg	24.00	26.00	25.00	pad	slaba
6	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	19.00	22.00	20.00	bez promene	dobra

SILOS Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	16.00	19.00	18.00	bez promene	dobra

CENE ŽIVE STOKE

Mesto prikupljanja cena: Loznica - stočna pijaca

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	260.00	280.00	270.00	bez promene	11-15
2	Jarad	sve težine	sve rase	210.00	230.00	220.00	bez promene	0-5
3	Koze	sve težine	sve rase	120.00	140.00	130.00	bez promene	0-5
4	Krmače za klanje	>130kg	sve rase	120.00	140.00	130.00	bez promene	0-5
5	Ovca	sve težine	sve rase	130.00	150.00	140.00	bez promene	0-5
6	Prasad	16-25kg	sve rase	180.00	220.00	200.00	pad	31-50
7	Prasad	<=15kg	sve rase	160.00	190.00	170.00	pad	81-100
8	Tovljenici	80-120kg	sve rase	140.00	170.00	160.00	bez promene	0-5

IZVEŠTAJ O CENAMA ŽIVE I ZAKLANE STOKE U KLANICAMA

Mesto prikupljanja cena: Novi Sad - klanica

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Junad	>480kg	sve rase	210.00	220.00	210.00	pad	prosečna
2	Ovca	sve težine	sve rase	100.00	120.00	110.00	pad	slaba
3	Prasad	16-25kg	sve rase	180.00	190.00	180.00	pad	prosečna
4	Prasad	<=15kg	sve rase	190.00	200.00	190.00	pad	prosečna

LAČARAK • DOMAĆINI ZANIMLJIVE ETNO MANIFESTACIJE

Bogata laćaračka kujnjica na šoru

Ako je suditi po onom što je prikazano na manifestaciji, onda se u Laćarku dobro jede, pije i zabavlja. Jer, bilo je tu gizdavih konja, muzike, igre, ali i paprikaša, pita, gibanica, štrudli, šapica, svilenih bombona, liciderskih srca, rakije i vina, suvenira i rukotvorina, a svako od izlagača je ponešto prodao

Zamišljena kao specifičan etno bazar, odnosno pijaca prehrambenih proizvoda, rukotvorina, predmeta za svakodnevnu upotrebu i svega drugog, na kome će domaćini i domaće iz Laćarka, bar jednom godišnje prikazati šta su sve spremili, „Laćaračka kujnja na šoru“ živi treću godinu. Uspešno. Polako, ali sigurno „Laćaračka kujnja na šoru“ korača ka zacrtanom cilju njenih organizatora, jer ove godine je u centru sela bilo raznovrsnog ića i pića, gizdavih konja, muzike i igre, paprikaša, pita, gibanica, ajvara, pekmeza, kompota, paradajz soka, sira, tepiha ručnih radova.

Ni prodaja nije izostala, svako ko je imao štand a bilo ih je 50, imao je i prodaju, potvrđuju bolje upućeni. Neko manju neko veću, a nezadovoljnima ostaje nada da će dogodine učesće biti bolje i isplativije.

Učesnik „Laćaračke kujnje na šoru“ bio je **Momčilo Budimirović** iz Glušaca, profesor u penziji i proizvođač kozijeg sira s plemenitim plesnima i čubrom u hrastovoj kori, osvajač više medalja i priznanja. Ovaj pikantni proizvod, za koji njegov proizvođač kaže da je jedinstven u svetu, stvaran je više godina i vrlo brzo je osvojio i najprobirljivije gurmane s istančanim ukusom.

Momčilo Budimirović je bio profesor u Višoj poljoprivrednoj školi u Šapcu, a kada se penzionisao morao

Momčilo Budimirović doneo koziji sir

Kobasice kao sa razglednice

je da radi nešto korisno, da bi ispunio penzionerske dane i, kako kaže, imao razloga da se radije svakom novom danu. Na roditeljskom imanju u selu Glušci, u opštini Bogatić, najpre je počeo da gaji ovce, ali kada je jagnjad stasala za klanje, shvatio je da to nije posao koji ga ispunjava. Zatim je nabavio dva ženska jareta alpino rase. mleko su u početku koristili članovi domaćinstva i delio ga je komšijama i prijateljima. Ali, kako se stado koza uvećavalo, mleka je bilo sve više i tada je došao na ideju da počne da se bavi proizvodnjom kozijeg sira.

Pitamo Momčila Budimirovića da li je istina da je kozije mleko zdravije od kravljeg.

- Istina je da su koziji mleko i proizvodi zdraviji. Ne može se sporiti ni zdravstvena strana kravljeg mleka, ali je kozije mleko zdravije. Ono u sebi sadrži više aminokiselina koje imaju zaštitno dejstvo od prodora raznih infekcija i bolesti. Ja se bavi ovom proizvodnjom 15-ak godina, radim samo ja ostali u porodici imaju druge poslove. U mom zapatu je 40-ak koza, od toga je u muži 30 do 35 komada, a od dobijenog mleka proizvodimo vrlo dobar koziji sir - kaže Momčilo Budimirović

Rukotvorine od kukuruzovine

i dodaje da za plasman ne brine jer je koziji sir veoma tražen.

Mirjana Jelovac, predsednica je Udruženje žena „Desanka Maksimović“ iz Šašinaca sa drugim članicama donela je u Laćarak na manifestaciju staru etno - kuhinju koja je nekad bila

Kuvali i rakiju

Šašinčanke

- starinski eksponati i starinski kolači nisu izostali. Ovo društvo postoji 17 godina i trudi se da predstavlja srem-sku tradiciju u svakoj prilici.

Mitrovčanka **Ljubica Tomašević** je donela u laćarak dekupaž radove - tacne, kutije, tegle, vaze, flaše. Samouka je u ovom zanatu a na sličnim sajmovima uvek učestvuje ne samo kada ih organizuju u Sremu već i u regiji. **Milanka Mišković** je mitrovačka pčelarka, prodaje med, rakiju, medovaču višnjevaču, orahovaču. Ove godine je dobar prinos meda iako nisu selili svoje pčele na druge lokacije. Manifestacije poput ove u Laćarku su prilika da se vidi sa ljudima, pokaže proizvode i proda ponešto od izloženog.

Članica Udruženja „Rukotvorine“ iz Sremske Mitrovice **Ana Antonin**, donela je ukrašene tikve, a druge članice istog udruženja tkane stvari, rukotvorine, dekorativne bukete, bosiljkače i šarane suve tikve radjene tzv. "šatvorsiranjem". To je tradicionalna tehnika ukrašavanja suvih tikava koja je veoma tražena među ljubiteljima ovakvih ukrasa.

Tezga sa začinskim biljem pleni pažnju posetilaca. Doneo ga je **Gojko Cvijetić**. Proizvodi ga od pre četiri godine i već je poznat proizvođač posebno rasada paradajza.

- Imamo rasadnik na kraju Sremske Mitrovice, u Bloku B". Na placu od 5,9 ari postavio sam tri platenika i tu proizvodim svoje začinsko bilje i rasadu. Začinsko bilje sam počeo po malo i sada imam ruzmarina, smilja, stevije, lavanda... Radim ruzmarin iz reznice - priča Gojko.

U ranoj proizvodnji ovo bilje zah-

teva puno pažnje i nege uključuje se u rad supruga, ona je ta koja je tu u svakom momentu, ističe Gojko Cvijetić. Žao mu je, podvlači, što ne može da proširi ovu proizvodnju, jer mu ona čini zadovoljstvo i rasterećenje, donosi veliko smirenje nakon posla u jednoj mitrovačkoj firmi. Cvijetićima proizvodnja rasada i začinskog bilja čini dobru dopunu kućnog budžeta.

Više od 50 izlagača predstavilo je svoje proizvode na minuloj "Laćaračkoj kujnici na šoru" održanoj u organizaciji Mesne zajednice, a pod pokroviteljstvom Grada Sremska Mitrovice. Posetioци su uživali u ajvaru, kolačima, tortama, i ostalim domaćim proizvodima. Na manifestaciji je kuvan paprikaš koji su svi posetioци mogli da probaju. Svoje umeće u pripremanju lep-njica pokazali su srednjoškolicі kuvarskog smera Ekonomske škole "9 maj", kao i sva udruženje žena iz Laćarka.

Tekst: S. Đaković
Slike: M. M. - D.S.

Budući kuvari pekli lepinjice